

Tuomas Ijäs

MIES ISÄNÄ, ISÄ MIEHENÄ

Sosiaalialan koulutusohjelma
2014

Mies isänä, isä miehenä

Ijäs, Tuomas
Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Marraskuu 2014
Ohjaaja: Sirén, Anja
Sivumäärä: 63
Liitteitä: 2

Asiasanat: Isyys, miehisuus, vanhemmuus, isyyden ulottuvuudet, ammatillinen kohtaaminen

---

Opinnäytetyön aiheena oli kuvata kytköstä isyyden ja miehisyyden välillä. Opinnäytetyössä käsittelyssä myös miten isä kohdataan asiakkaana terveys- ja sosiaalialan ympäristössä. Omat kokemukseni harjoitteluajoilta miestyön parissa vaikuttivat vahvasti aiheenvalintaan. Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisina teemahaastatteluina, joiden tulokset ilmaistaan teema-analyysin muodossa. Opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä Porin ensi- ja turvakodin kanssa.

Opinnäytetyön teoriapuoli keskittyy kuvaamaan monipuolisesti isyyden ja miehisyyden kokonaisuuksia, sekä hahmottamaan käsityksiä koskien isän kohtelua sosiaali- ja terveysalan tarjoamissa palveluissa. Työn empiirisen osuuden pääteemoja ovat 1. Miehisuus, 2. Oman isyyden ja miehisyyden mallit, 3. Oma isyys ja miehisuus, 4. Miehisyyden ja isyyden dilemmat, 5. Isään suhtautuminen sosiaali- ja terveysalalla. Haastatteluissa pyrittiin tuomaan esiin haastateltavien oma ääni ja heidän näkemyksensä koskien haastattelun teemoja. Työtä varten haastateltiin neljää perheellistä pienen lapsen isää.

Vastauksissaan miehet haastoivat perinteisiä miehisyyden arvoja ja sukupuolisidonnaisia perherooleja. He myös kyseenalaistivat haastattelussa mainittujen isyyden ja miehisyyden dilemmojen vakavuutta. Yksi haastateltavia yhdistävistä tavoitteista oli pyrkimys paikata epäkohdat jotka olivat läsnä heidän omassa lapsuudessaan. Haastatellut isät olivat pääosin tyytyväisiä palveluihin, joissa heidät otettiin vastaan isän roolissa.

Man as a father, father as a man

Ijäs, Tuomas

Satakunnan ammattikorkeakoulu, Satakunta University of Applied Sciences

Degree Programme in social services

November 2014

Supervisor: Sirén, Anja

Number of pages: 63

Appendices: 2

Keywords: Fatherhood, masculinity, parenthood, dimensions of fatherhood, professional encounters with a client

---

The purpose of this thesis was to depict the bond between masculinity and fatherhood. The thesis also addressed the matter of how fathers are dealt as clients in work environments of healthcare and social services. My own experiences of men-specific social work, which came from practical training, played a significant part in how I chose the topic for my research. The research was executed using qualitative theme interviews, the results of these interviews were presented in the form of a theme analysis. Thesis was made in collaboration with the Mother and child home Esikko of Pori.

The theory part of the thesis focuses on the versatile depictions of fatherhood and masculinity as a whole and to outline impressions of treatment of fathers when dealing with social and health care services. The primary themes of the empiric part of the thesis are: 1. Masculinity, 2. Role models of the interviewed, 3. Fatherhood and masculinity of the interviewed, 4. Dilemmas of fatherhood, 5. Treatment of fathers in social and health care services. Objective of the interviews was to bring out the voices of the ones being interviewed and shed light on their opinions regarding the themes of the interviews. Four men with families were interviewed for the research.

In their answers the men challenged the traditional masculine values and gender roles in a family. They also questioned the seriousness of the dilemmas related to masculinity and fatherhood which were mentioned in the interview. One goal all of interviewed had in common was to try and mend the problems which were present in their own childhood. The interviewed fathers were, for the most part, happy with the services in which they were perceived primarily as fathers.

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	MIEHINEN IDENTITEETTI	7
	2.1 Miehisyyden lyhyt historia	8
	2.2 Moderni miehisuus	12
3	MODERNI ISYYS	16
	3.1 Isyyden historiallinen asema.....	16
	3.2 Isyyden ulottuvuudet.....	18
	3.2.1 Biologinen ja juridinen isyys.....	19
	3.2.2 Sosiaalinen ja Psykologinen isyys.....	21
	3.3 Vapautunut isyys.....	23
	3.3.1 Hoiva isä.....	26
4	ISÄN KOHTAAMINEN SOSIAALIALAN YMPÄRISTÖSSÄ.....	27
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	29
	5.1 Aiheen valinta	29
	5.2 Aiheen rajaus	30
	5.3 Työn eteneminen.....	31
6	TUTKIMUS MIEHISYYDESTÄ JA ISYYDESTÄ	34
	6.1 Miehisuus.....	35
	6.2 Oman isyyden ja miehisyyden mallit.....	37
	6.3 Oma isyys ja miehisuus	41
	6.4 Miehisyyden ja isyyden dilemmat	47
	6.5 Isään suhtautuminen sosiaali- ja terveysalalla	48
7	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	50
8	TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS.....	53
	8.1 Tutkimuksen eettisyys	53
	8.2 Reliabiliteetti ja validiteetti.....	54
	8.3 Oman työskentelyn pohdinta	55
	LÄHTEET	57
	LIITTEET	

1 JOHDANTO

Omassa opinnäytetyössäni pyrin tarkastelemaan isyyden merkitystä miehen identiteetille. Tehtävä ei ole suoraviivainen, sillä sekä isyys että miehisuus ovat pitkälti abstrakteja käsitteitä, joiden merkitys vaihtelee ajan, paikan ja kontekstin muuttuessa. Oman teoriaosuuteni tarkoitus onkin kuvata tätä monipuolisuutta, kun taas työni empiirisessä osuudessa pyrin antamaan puheenvuoron isille itselleen ja saamaan näin ensikäden kuvauksen, miten isyys ja miehisuus ovat osana heidän elämäänsä, aina omasta lapsuudesta nykyiseen vanhemmuuden konkretisoituneeseen rooliin saakka. Identiteettiin liittyvien kysymysten lisäksi kysyin isiltä miten, heidät on omasta mielestään otettu vastaan vanhemmille suunnatuissa sosiaali- ja terveysalan palveluissa, painottaen erityisesti neuvolapalveluita näiden haastateltavilleni tarjoaman yhteisen maaperän vuoksi. Lisäksi halusin tietää mikä oli miesten suhtautuminen materiaalistani esiin nousseisiin isyyden ja miehisyyden dilemmoihin: Kokivatko miehet että nämä olivat läsnä heidän omassa elämässään? Miten isät itse suhtautuivat ja selviävät esiin tuoduista ongelmista?

Haastatteluja tehdessäni pyrin antamaan isille tilaa vapaaseen itsensä ilmaisemiseen. Mikäli käsiteltävät teemat nostivat esiin uusia näkökulmia jotka kuitenkin kuuluivat aihealueeseen, tulivat nämä myös käsittelyyn ja muodostuivat osaksi omaa työni empiiristä osuutta.

Tarkoitukseni oli luoda kompakti kuvaus haastateltavieni näkemyksistä isyyttä kohtaan, joka saattaisi herättää vastakaikua ja keskustelua isien keskuudessa, sekä selventää miehisyyden ja isyyden sisäisiä mekanismeja isien parissa työskenteleville ammattilaisille. Tavoitteenani oli tarjota kosketuspintaa aiheeseen ammattilaisille tavalla, jota ei välttämättä ole mahdollista itse asiakastilanteessa saavuttaa.

Haastattelemani neljä miestä olivat kaikki parisuhteessa lapsensa äidin kanssa eläviä pienten (1-5v) lasten isiä, jotka eivät olleet sosiaalisten tukipalvelujen piirissä aina-

kaan oman isyyden problematiikan takia. Pyrin työssäni luomaan kuvaa ”normaaleista” isyyden kokemuksista, vailla dominoivaa problematiikka, joka olisi saattanut ohjata työn empiirisen osuuden näkökulman pois isyydestä itsestään.

Oma kiinnostukseni aiheeseen on peräisin harjoitteluajoiltani Porin ensi- ja turvakotiyhdistyksen toimintaan kuuluvan Jussi- työn parissa, jolloin osallistuin harjoittelun ohjaajani kanssa sosiaalialan miestyöhön, jonka tarkoituksena oli ehkäistä ja lopettaa väkivallan käyttöä parisuhteessa auttaen asiakkaina olevia miehiä kehittämään uusia ongelmanratkaisuuksiin liittyviä taitoja. Esikon vaikutus työssäni menee myös entistä harjoittelujaksoa pidemmälle, sillä alkuperäinen tarkoitukseni oli toteuttaa tutkimukseni Esikon tiloissa järjestetyiden isien iltojen pohjalta. Vaikka kyseinen järjestely ei lopulta muuttuvan tilanteen takia onnistunutkaan, on työ tehty osittain yhteistyössä Esikon kanssa. Suuri osa käyttämästäni lähdemateriaalista on päätynyt käsiini Esikon kautta, eikä työni olisi löytänyt lopullista muotoaan ilman työskentelyni alkuaikoina käytyjä keskusteluja entisen harjoitteluohjaajani kanssa työn sisällöstä.

Keskeisimpiä kirjallaisia lähteitä työni osalta ovat teoriaosuudessa usein siteeraamani Elisabeth Badinterin teos ”Mikä on mies” (1993), sekä haastattelua muodostaessani apuna käyttämäni väestöliiton julkaisema ”Isyyden kielletyt tunteet” (2010). Kumpikin teoksista auttoi muokkaamaan visiotani työni tavoitteista ja kehittämään ymmärrystäni aiheeseen.

Työni kolmessa ensimmäisessä teoreettisessa osuudessa (1. Miehinäinen identiteetti, 2. Moderni Isyys, 3. Isän kohtaaminen sosiaalialan ympäristössä) pyrin kuvaamaan isyyden ja miehisyyden kenttää niin, että se tarjoaa tarpeeksi kosketuspintaa empiiristä osuuttani varten, sekä tuo esiin käsiteltävien asioiden monipuolisuuden. Työni seuraava osuus on kuvaus omasta opinnäytetyöprosessistani, jota seuraa teemahaastatteluiden pohjalta laadittu empiirinen osuus. Työni päättyy pohdintaan ja empiirisen osuuden pohjalta laatimiini johtopäätöksiin.

2 MIEHINEN IDENTITEETTI

Mitä on olla mies? Kysymys on kaikkea muuta kuin yksiselitteinen ja vastaukset sidoksissa kantaan, jonka kautta kysymystä peilataan. Miehisyyden käsite muuttuu niin ajan, paikan, kuin kulttuurillisenkin viitekehyksen vaihtuessa pysyen kuitenkin aina osana persoonaa ja näin ollen on lopulta erittäin yksilöllinen. Tampereen yliopiston ”Mieskysymys”- julkaisussa (2012) Arto Jokinen, Anders Ahlbäck ja Kirsi Kinnari toteavat oman osuutensa aluksi miesten ja poikien edustavan ”näkökulmasta sukupuolta”. Kirjassaan he toteavat, että nykyisessä tasa-arvokeskustelussa miehet jätetään usein ulos keskustelujen keskiöstä (Jokinen, Ahlbäck & Kinnari 2012, 171).

Yksinkertaisin ja kansanomaisin tapa määritellä miehisyyttä on luetella kullekin kulttuurille ominaisia miehisiiä ominaisuuksia kuten esim. kilpailuvietti, rationaalisuus, aggressiivisuus, stoalaisuus jne. Luetellut ominaisuudet kertovat yhtä paljon niin aikaansa miehistä kuin siitä ympäristöstä, jonka he joutuivat päivittäin kohtaamaan. (Aalto, 2001, 1). Nykyään kuitenkin ymmärrämme kyseisten hyveiden (ja paheiden) universaalisuuden ja ymmärrämme että sukupuolisidonnainen persoona ei ole kahlitettu yksinomaan niihin.

Toinen yksinkertainen, joskin myös paradoksaalinen on toteamus miehisyyden olevan ei-naiseutta. Näkökulmaa käsitellään Elisabeth Badinterin kirjassa ”Mikä on mies?”, jossa hän näkökulmaa tarkastellakseen lainaa Amerikkalaista psykologia Ruth Hartleytä:

”Miehet oppivat yleensä ensin sen, mitä miehenä eivät saa ja sitten vasta mitä voivat olla... Monet pojat määrittelevät mieheyden yksinkertaisesti joksikin ei-naiselliseksi.”(Badinter 1993, 57).

Tältä katselukannalta miehisuus on siis saavutettavissa kieltämällä oman naiseutensa, toisin sanoen: aktiivisesti pakotettava itsensä miehuuteen, jottei passivoituisi naiseksi. Aktiivisuus tunnutaankin historiallisesti käsitettävän miehisyyden ytimeksi, mutta se on aktiivisuutta ei-olemisen muodossa. Naiseuden passiivisuuden lisäksi miehen tulee välttää niin lapsuuden avuttomuutta kuin myös homoseksuaalisuuden poik-

keavuutta. Väitteiden paradoksaalisuus tulee esiin sen kapeassa katsauksessa miehisyyden suhteen: On totta, että kautta historian miehiä on pyritty ”tekemään” eri inisiatiivien kautta, ajoittain (jopa nykyään) käyttäen keinoja, jotka modernin länsimaalaisen kulttuurin silmissä voitaisiin määrittellä julmiksi. Yksilöt, jotka käyvät läpi tämän tyyllisen kulttuurisidonnaisen koettelemuksen, kuvastavat vahvasti oman kulttuurinsa mieskuvaa. Se palvelee niin yksilön, ryhmän, kuin kulttuurinkin eloonjäämistä juuri tuossa rajatussa ympäristössä. Moderni, globaali miehisuus on jotain muuta, jotain häilyvämpää ja yksilöllisempää, ei yksin kirveenkirjoitettuja dogmaattisia määrittelyjä, mutta ei myöskään näistä aivan täysin irtaantunuttakaan. (Badinter 1993, 57-60, 107-116)

Miehisyyden vapautuminen edustaa sukupuolien modernisoitumisen viimeisimpiä kasvukipuja, jonka tavoite ei näytä enää olevan valmis muotti, vaan joustava kumpaakin sukupuolta kunnioittava jatkuvan liikkeen tila. Todettakoon, että kuvailtua seesteisyyttä ei ole vielä saavutettu.

Tulen jo etukäteen toteamaan, että etenkin tekstini alkuosassa tulen käsittelemään pintapuolisesti myös naisen asemaa yhteiskunnassa, sillä tunnen että tämä on tarpeellista ottaen huomioon sukupuolten kulttuurillisesti symbioottisen suhteen.

2.1 Miehisyyden lyhyt historia

Biologisesti sukupuolen ilmeisenä tunnusmerkkinä toimii sukupuolielin, mutta fyysisesti sukupuolia erottavat myös lukematon määrä muita, yleensä kehon eri ominaisuuksiin liittyviä prosentuaalisia tekijöitä. Miehen sukupuolellisiin ominaisuuksiin kuuluvat muun muassa: Miehet ovat keskimäärin n. 10 cm naisia pidempiä, miesten keuhkot ovat isommat kuin naisten (n. 30% suurempi kapasiteetti), kun taas vatsalaukku, maksa, munuaiset, umpilisäke ja erityisesti maitorauhaset ovat naisilla kehittyneempiä, miesten veressä on enemmän punasoluja kuin naisten (parempi hapenotto-kyky), miesten hormonaalinen toiminta ei ole yhtä monipuolista kuin naisten (vaihtokuita mm. sosiaaliseen responsiivisuuteen ja kylmänsietokykyyn), miehet ovat keskimäärin voimakkaampia, kuin naiset, miesten elinajan odote on keskimäärin ly-

hempi kuin naisten, Suomessa vuonna 2012, Miehet: 77,5v, Naiset: 83,4v; eroa voidaan pitää ainakin osittain myös kulttuurillisena, sukupuolet eroavat toisistaan perusteellisesti jo solutasolla; miehillä XY kromosomipari, Naisilla XX. (DR. James Dobson www- sivut, 2014; edutube www- sivut, 2014).

Johtopäätösten tekeminen biologisten faktojen kautta lajille ominaiseen sosiaaliseen käyttäytymiseen on osoittautunut odotettua hankalammaksi. Osa löydetyistä alkukantaisien ihmisten jäänteistä kertoo erittäin vähäisestä roolijaosta (luiden kulumat ja kunto samanasteisia sukupuolten välillä), kun taas esim. aikaiset luolamaalaukset kuvaavat juuri miehet metsästyspuuhissa. Biologisten erojen puolesta kuitenkin oletetaan, että metsästäjä/kerääjä yhteisössä miesten tehtävä oli enimmäkseen toimia metsästäjinä ja naisten keräilijöinä. Suosittu teoria on, että mitä prominenteimmiksi sukupuolten väliset fyysiset erot kehittyivät, sitä vahvemman kasvupohjan sukupuoliset erot saivat. Osa teorioista väittää, että sukupuolten välisistä eroista ovat juuri yksi kulttuurin kehitystä jouduttavista tekijöistä (Flam 2017). Osa viimeaikaisista tutkimuksista pyrkii myös todistamaan miehen osaa lasten kasvattajan jo esihistoriassa, osa jopa perustellen oman hominidi- rotumme menestystä ja nousua lopulta kilpailevien rotujen yläpuolelle tällä tekijällä. (Clark 2010)

Historian edetessä miehen ja miehisyiden rooli on muuttunut radikaalisti kulttuurin ja moraalisäädösten kehityksen mukana. Erityisesti suhteet muihin sidosryhmiin ovat muuttuneet eri kulttuurien piirissä, esim. antiikin Kreikassa homoseksuaaliset suhteet olivat tärkeä osa kulttuuria ja jopa aikansa suurien filosofien ajoittaisia ylistyksen kohteita. Kreikkalaisessa kulttuurissa tunnustettiin, että ihminen voi tuntea vetoa mitä tahansa viehättävää kohdetta kohtaan ja homoseksuaaliset suhteet edustivat tiettyä osaa miespuolisen yksilön henkilökohtaisessa kehityksessä. Kristillisessä yhteiskunnassa ja tiettyyn pisteeseen saakka tänä päivänäkin homoseksuaalisuutta pidetään, jos ei sairautena, niin ainakin poikkeavuutena (Badinter 1993, 124-127).

Viimeisimpinä vuosisatoina erityisesti naisten ja miesten väliset valtasuhteet ovat joutuneet arvostelun kohteeksi. Miehen patriarkaalinen asema on viimeisen 400-vuoden aikana kyseenalaistettu ja sukupuolten välistä kuilua on hiljalleen ja ajoittain kivuliaasti pyritty kuroma umpeen. Ajan kuvan mukaan miehet edustivat sukupuolista aktiivista puolta, aggressiivisia, älykkäitä, määrätietoisia ja rohkeita olentoja

jotka olivat tosin taipuvaisia väkivaltaan ja itsekkyyteen. Naiset puolestaan havainnoitiin heikompana, passiivisena osapuolena. Ajan käsityksen mukaan, toisin kuin miehet, naiset elivät elämänsä emotionaalisten oikkujensa hallitsemisena ja vaikka naiset olivat useammin nöyriä, uskollisia ja helliä heidän ominaisuuksiinsa lueteltiin myös lihallinen heikkous, laiskuus ja irrationaalinen käyttäytyminen (Old Bailey www-sivut). Aktiivisempänä sukupuolena mies- stereotyyppi peilasikin tehokkaammin ympäristön odotuksia ja tarpeita, kun naisille oli varattu passiivisen sivustakatsojan rooli. Toisaalta tältä katsantokannalta miehisyys on myös ”hankittuna tai saavutettavana roolina” luonnon vastainen. Se asettaa miehen ikuisen epäsymmetriaan kulttuurin ulkopuolisen ympäristön kanssa, kun se huomioidaan enemmänkin muokkaavana, kuin mukautuvana osapuolena. (Mosse 1996, 9; Badinter 1993, 55-60).

1600-luvun keskivaiheilta feminismi ja sen esiasteet ovat pyrkineet haastamaan perinteisiä sukupuolirooleja ja modernisoineet käsitystämme sukupuolten eroista. Erittymisesti Ranskan ja Englannin sukupuolikulttuurin kehitys 1600- ja 1700- luvulla alleviivaa turhautuneisuutta hallitseviin elinoloihin ja toimii eräänlaisena protofeminisminä, jonka vaikutuksia näemme tänäkin päivänä. Ajalle ominaisia vaatimuksia miehiä kohtaan olivat muun muassa naisen kyky hakeutua suhteisiin, jotka perustuivat rakkaudelle, sekä tiettyjen feminiineinä pidettyjen piirteiden osoittamisen vaatiminen myös miehiltä. Vaatimukset saivat ristiriitaisen vastaanoton, ne saivat osakseen niin vähättelyä, kuin suoranaista pakokauhuakin. Haastoivathan ne perinteiset moraalikäsitkset ja vaativat sukupuolten lähentymistä. (Badinter 1993, 26-30).

1800- luvun loppua määritteli pitkälle teollistuminen ja niin tekninen, taloudellinen, kuin myös kulttuurillinen kehittyminen. Naisten oikeudet nostettiin tapetille ja vaatimukset, jotka koskivat muun muassa koulutusta, poliittisen vallan tasaisempaa jakautumista ja muita tasa-arvopolitiikan aikansa suuria kysymyksiä, nostettiin todella tietoisuuteen. Feminismiliikkeen nousun vastavoimaksi nousi erilaisia äärimaskuliinisia liikkeitä, joiden tarkoituksena oli juurruttaa vanhoja miehisiä arvoja ja estää uuden sukupolven ”naisuutumista”. Ajan miehet pelkäsivät tulevaisuutta syrjäytetyiksi. 1800- 1900 vuosisatojen vaihteen aikaa voidaan kuvata jopa miesidentiteetin kriisiksi, kun kaikki mikä kulttuurillisesti määritteli sukupuolten merkitykset, asetettiin uudelleen arvioitaviksi. Miesten reaktio oli alkaa julistaa moraalista rappiota ja miehen kulttuurillista kuohitsemista. (Badinter 1993, 30-41)

1900- luvulla sukupuolten väliselle vuoropuhelulle on saatu rakennettua pohjaa. Toisaalta miehisuus sai tuskaisan levähdyspaikan suurien sotien aikana miesten astuessa sotilaiden muottiin (fasismi hypermaskuliinisuuden ilmentymä?), mutta tämä ei pysäyttänyt kehitystä. Miehin maailma alkoi tutkia ja osittain hyväksyä henkilökohtaisen sukupuolen duaalisuutta, muun muassa Freud kehitti omaa teoriaansa ihmisen luontaisesta biseksuaalisuudesta. Freud ei ollut yksin muiden tieteilijöiden keskuudessa, jotka pyrkivät kehittämään ympäristöään ja vanhaan tukeutumisen sijaan liikumaan eteenpäin ja samalla tiellä olemme vieläkin. Mitä enemmän avoamme keskustelua, sitä häilyvämmäksi erot sukupuolten välillä käyvät. (Badinter 1993, 30-41)

Yksi erittäin moderni ja polarisoiva keino tarkastella kulttuurin määrittelemiä sukupuolirooleja, on havainnoida ja analysoida viihdettä ja sen kuvauksia eri sukupuolten välisistä suhteista. Viihteelle on usein ominaista, että se kuvaa ajalleen ominaisen ideaalin henkilökuvan, joka ajoittain typistettään kuvaamaan pelkästään omalle aihepiirille luontaisia toivottuja piirteitä. Toisaalta samoin voidaan kuvata piirteitä, jotka eivät ole toivottuja ja kärjistää näitä pisteeseen, jossa tulkinta on itsestään selvää. Viihteellinen henkilökuvauus on kehittynyt vuosien saatossa ja länsimaiset mieshahmot ovatkin kehittyneet yleisesti ottaen persoonallisuutensa monipuolisuuden osalta; Erinäiset heikkoudet ja herkemmat luonteenpiirteet tekevät hahmosta usein tunnistettavan, mutta sankarimyytin mukaisesti nämä piirteet liitetään yleensä osaksi hahmon ydintä, joka on perinteisen sankarimyytin mukainen soturihahmo. (Gauntlet 2008, 7-11 & 46-51)

Suomi, perinteisenä agraarisena valtiona, ei ole joutunut joidenkin suurien sukupuolten välisten kamppailujen, keskiöön. Meillähän esimerkiksi naiset ovat työstäneet samaa maata miesten vierellä jo kauan ennen feminismin nousua. Kuitenkin nykyisessä globaalissa maailmanympäristössä sukupuoliroolien historia on osa myös omaa historiaamme. Aiheellista lienee myös huomioda, että Suomessa tasa-arvo merkitsee yleisesti yhtäläisiä oikeuksia sukupuolten välillä eikä sisällä oikeuksien sukupuoli-kohtaista erottelua.(Badinter 1993, 30-41).

2.2 Moderni miehisuus

Modernia miehisyyttä määrittelee dialogi eri näkemysten välillä ja yksilön suhtautuminen näihin teorioihin. Kaksi suurinta ja toisilleen vastakohtaista sukupuolellisuuden kattoteoriaa ovat differentialismi ja konstruktionismi. Differentialismi pyrkii käsittelemään sukupuolirooleja todistamalla erot sukupuolien välillä, kun taas konstruktivismi pyrkii etsimään yhtymäkohdat. Kummallakin ajatussuuntauksella on niin meriittinsä kuin heikkoutensa. Differentialistinen feminismi nostaa äidillisen hoivan korkeaan asemaan, toisaalta ajoittain paheksuen perinteisiä miehisä arvoja. Maskuliininen versio differentialismista puolestaan ajoittain nostaa kunniaan perinteiset miehiset arvot vajoten jopa sukupuoliroolilliseen fundamentalismiin. (Badinter, 1993 41-47)

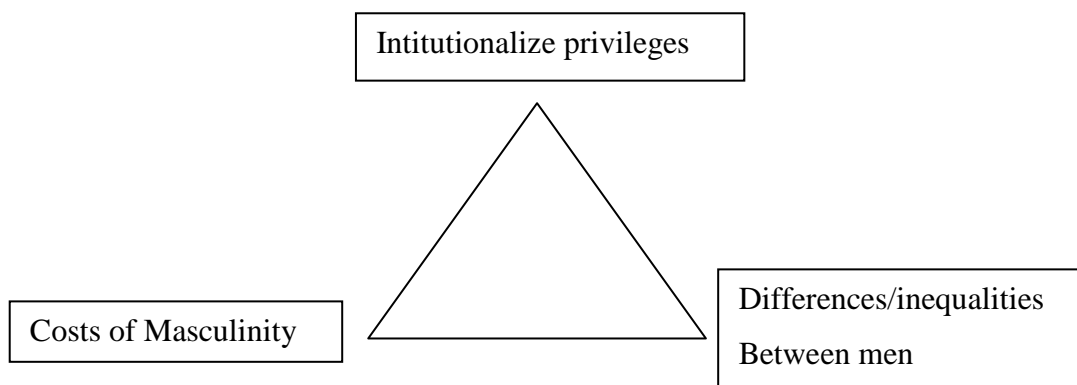
Konstruktivismi Hylkää käsitteen universaalista miehisyydestä ja näkee sen ikuisessa muutoksen tilassa olevana kulttuurillisena ilmiönä. Konstruktivismin keskeinen teesi on, että ”mieheksi ei synnytä, vaan mieheksi kasvetaan”. Yksi konstruktivismin vahvoista pohjaoletuksista on, että historiallisesti määritellyn maskuliinisuuden merkitys on ollut yleisesti tukea patriarkaalista yhteiskuntajärjestystä ja näin taata miehinen ylivalta. Poikkeuksia toki löytyy ja konstruktivismin teesin mukaisesti miehisuus käsitellään aina ympäristönsä tuotteena. Modernille miehisyydelle onkin ominaista sen lähes määrätön moniäänisyys. Oman aikamme kulttuurien lisäksi tapamme on luoda katseemme myös historiaan ja analysoida kulttuurillisia virtauksia satojenkin vuosien päästä ja antaa näiden virtausten puolestaan vaikuttaa omaan suhtautumiseemme sukupuolirooleja kohtaan. Miehet ovat vapaampia kuin koskaan määrittelemään oman sukupuolensa merkityksen, suurelta osin vapaita tarkoin määritellyistä stereotyyppioista, mutta vailla varsinaista kiintopistettä. (Badinter 1993, 47-51)

Mikäli halutaan käytännönläheisempää kuvausta modernista miehisyydestä, voidaan mallina käyttää esim. Mannerheimin lastensuojeluliiton: julkaisemassa Isyyden Pelikenttä- Työkirja miehille ja isille kirjasessa esiintyvää miehisyyden jakautumista, traditionaaliseen, ambivalenttiin, hegemoniseen ja marginaaliseen miehisyyteen. Traditionaalinen ja hegemoninen miehisuus kuvaavat tässä jaossa perinteisen miehisyyden puolia, traditionaalisen edustaessa todellista ja toteutunutta, perinteistä suku-

puoliroolien kautta määriteltyä miehisyyden muotoa, hegemonisen miehisyyden puolestaan edustaessa maskuliinisen kulttuurin tuotoksena syntyntä idealisoitua miehisyyden versiota, jota käytännössä on mahdoton toteuttaa. Ambivalentti miehisuus on puolestaan nykyaikaa parhaiten kuvastava joustava ja neuvotteleva miehisyyden tyyppi jossa miehisuus ei pysy sidoksissa historiaan vaan muuttuu ajan myötä ja pohjaa omaa luonnettaan. Marginaalinen miehisuus on valtakulttuurin ulkopuolelle määrittyntä miehisyyttä, esim. seksuaalisten vähemmistöjen miehisuus, joka erottuu selvästi omaksi ryhmäkseen, muttei kuitenkaan ole syrjäyttävä tekijä. MLL:n julkaisussa jaon tarkoituksena ei ole tutkia miehisyyden luonnetta, vaan ainoastaan tarjota tilaisuus löytää eri miehisyyden muodot itsestään. Tällaiseen pinnalliseen itsetutkimeluun jako on toimiva, mutta modernin miehisyyden luonteen etsinnässä se on enintään suuntaa-antava. (Tiihonen 2009, 11)

Lopulta moderni miehisuus on arvoitus, jonka vastaus piilee niin historian analysoinnissa, kuin myös sukupuolten välisten raja-aitojen murtumisen hyödyntämisessä. Miehisyyden monimuotoisuuden tutkiminen on viimeaikoina saanut jalansijaa niin poliittisissa, kuin tieteellisissä ympyröissä. Tämä voidaan osittain nähdä seurauksena feminismien nousulle ja pelolle, että keskittyminen feministiseen katsantokantaan jättää maskuliinisen vastaparinsa pimentoon yhteiskunnallisilla foorumeilla, tai pahimmassa tapauksessa asettaa miehen puhtaasti sosiaalipoliittisissa ongelmissa syyllisen rooliin. Modernissa mediakraattisessa ympäristössä on herännyt pelko, että miespuoliset henkilöt havainnoidaan sukupuolia käsittelevissä keskusteluissa ainoastaan miehinä, niputtaen kaikki samaa sukupuolta edustavat yhteen kategoriaan. Tästä voidaan arvioida eroa kategoriointiin esim. ihmisenä, tai yksilönä, jolloin sukupuoleen liitetyt stereotyyppit eivät hallitsisi keskustelua. (Varanka 2003, 17-18; Jokinen 2012, 13).

Michael A. Mesner esittää kirjassaan: ”The Gender Lense, Politics Of Masculinities, Men In Movements”, kuvion jonka on tarkoitus havainnollistaa ideologiaa 1960-luvun jälkeen kehittyneiden miesliikkeiden takana ja kartoittaa maastoa, jonka rajojen sisällä miespolitiikkaa on perinteisesti toteutettu.

(kuvio 1) (Mesner 1997, 12)

Kuviossa 1 kolmion kärjet edustavat lähtökohtia miespolitiikalle 1900-luvulla. Omassa Sosiaalipsykologian Pro Gradu tutkielmassaan Jouni Varanka suomentaa tekstit vapaasti, ”*Miehenä olemisen hinta, Miesten etuoikeudet miehinä ja miesten väliset erot*”. Niin alkuperäinen teos, kuin Jouni Varankankin tutkielma nostavat esiin vastakkainasettelun aikansa profeministisen toiminnan kanssa (Varanko 2003, 19; Mesner 1997, 11-12, 15).

Suomessa miestutkimusten kenttää edustavat muun muassa Suomen Miestutkimuksen Seura (SUMS) ja toiminnallisempi Miessakit ry, Miehet- ja tasa-arvo ry, Profeministimiehet ry, Vasemmistoliiton miespoliittinen työryhmä ja Vihreä miesliike ry. Yhdistävä tarkoitus on edistää tasa-arvopolitiikan toteutumista tuomalla esiin myös uusmiehinen näkökulma käytäviin keskusteluihin, sekä kulttuurisen kehityksen tarkkailu ja esiin nouseviin ongelmiin reagoiminen. Sosiaalista kenttää, joka pyrkii aktiivisesti miesten ja näiden kautta heidän elinympäristönsä oloihin, kutsutaan miestyöksi. Miestutkimus on kuitenkin vielä (ainakin Suomessa) vasta saavuttamassa varteenotettavaa asemaa, johtuen vähäisistä resursseista niin tukijoiden, toteutettujen tutkimusten, kuin pitkäaikaisten seurauksien toteamisen osalta. (Jokinen 2012, 9-15).

Suomessa yleisesti käytössä oleva tutkimusote hyödyntää feministisessä tutkimuksessa kehitettyjä käytäntöjä selvittääkseen miesten yhteiskunnallista sijoittumista sekä kulttuurillista asemaa. Tutkimusotetta kutsutaan nimellä ”Kriittinen miestutkimus”. Miestutkimuksen mielenkiinnon kohteet kattavat laajan alan yhteiskunnallisia tekijöitä oman sukupuolen edustajien välisistä sidossuhteista asepalveluksen merkitykseen nykymiehelle, laajentaen skaalaa aina historiallisesta tutkimuksesta sosiologiseen tarkasteluun. Mielenkiinto ei kuitenkaan näytä takaavan resursseja, eikä mies-

tutkimus näin ollen ole saanut varmaa jalansijaan akateemisessa sosiaalialan kurssi-tarjottimessa, muuta kuin ajoittaisena osana naistutkimukseen keskittyviä kokonai-suuksia. (Jokinen, Ahlbäck & Kinnari 2012, 171-172, 181-182).

Yksi syy, miksi miestutkimus ei ole saanut samaa (eikä kenties koskaan tule saa-maankaan) asemaa koulutuksen ja yhteiskunnallisen keskustelun piirissä, on miehi-syyden kriisiytymisen verrannollinen lievyys. Toisin kuin naistutkimus joka kumpusi epäkohdista koko yhteiskuntarakenteissa, on miehisyyden kriisi osa modernia kehi-tystä; osa joka vaatii tarkkailua ja toimenpiteitä, mutta omaa lähtöasetelmansa kui-tenkin tiukoista sukupuolirooleista vapautumiseen. Siinä missä feminismi oli seura-usta patriarkaalista ylivallassa, on uusi miehisuus seurausta feminismin vaikutuksesta ihmiskuvaan ja kenties luonnollisesta kulttuurillisesta kehityksestä. (Jokinen, Ahl-bäck & Kinnari 2012, 182-184)

Moderni miehisuus riippuukin tasapainon löytymisestä niin opittujen miehisten, kuin naisellisten arvojen välillä. Niin kuin Elisabeth Badinter toteaa miehisyyttä käsittele-vän teoksensa loppupuolella:

”Hän (mies) on löytänyt isänsä ja kohdannut uudelleen äitinsä ja näin tullut mieheksi haavoittamatta omaa äidillis-naisellista puoltaan” (Badinter 1993, 228)

Tästä lauseesta heijastuu myös kuvatun muutoksen vaatima aatteellinen kehitys. Hy-väksyäkseen oman suuresti myös feminiinisen kehityksensä on miehen opittava ha-vaitsemaan sukupuolet tasa-arvoisina, joskin myös erilaisina; metaforalla kuvaten kuilu sukupuolten välissä on muutettava virraksi. Ajat saattavat muuttaa virtausta, mutta jokaisella on mahdollisuus ja jopa velvollisuus sen ylittämiseen. Kuten historia todistaa, ei henkisen kasvun tulisikaan olla helppoa. (Badinter 1993, 228-235)

3 MODERNI ISYYS

3.1 Isyyden historiallinen asema

Kuten miehisuus, myös isyys on ollut kautta historian kulttuurin mukana muuttuva käsite. Isyys peilaa vahvasti oman yhteisönsä suhtautumista muun muassa hoivaan, sukupuolirooleihin. Se kuvaa yhteiskunnallisia normeja, mutta ennen kaikkea isyys on nähty kautta historian yhdeksi tärkeimmistä, usein jopa tärkeimpänä, miehen rooleista. Oli suhtautuminen isyyteen kulttuurissa mikä tahansa, se määrittelee myös miehen paikan yhteisössä. Miehenmallin merkitys todetaan suureksi jälkikasvulle, erityisesti pojille, joista nykyiset ”isät” kasvattavat tulevaisuuden ”miehiä”, jotka taas puolestaan omaksuvat roolin, jonka syvin olemus on aina jonkin siirtäminen eteenpäin (Birks & Callister 1999, 41-42).

On melko turvallista viimeaikaisten tutkimusten valossa sanoa, että isyys tai ”isyysvietti” on ollut osa rodullisia piirteitämme sen alkutaipaleelta lähtien. Esihistoriallisen ajan kulttuurillinen pirstaleisuus ja säilyneen aineiston puute ovat aiheuttaneet sen, että teorit perustuvat pitkälti nyky-metsästäjä/keräilijä kulttuurien analysointiin, vähäisen todistusaineiston analysointiin ja rationalisointiin. Isien osuus kasvatuksessa luultavasti vaihteli. Yhdysvaltalainen antropologian tutkija Lee T. Gettler esitti vuonna 2010 että isien osallistuminen lasten hoitoon saattaisi olla syynä oman lajimme menestykseen, nopeuttaen lisääntymissykliä ja tarjoten mahdollisuuden lapselle kehittää paremmat aivot riippuvuussuhteen keston pidentyessä. (John Tooby, evoluutiobiologi ja antropologinen biologi). Kulttuurilliset erot olivat oletetusti kuitenkin suuria. (Clark 2010; Gray & Anderson 2010, 29-30)

Esiteollisessa Euroopassa isähahmo nähdään yleisesti perheen päänä, joka edustaa perheessä taloudellista valtaa, yleinen näkemys oli, että isän oli jopa pysyttävä osittain etäällä lasten kasvatuksesta, mutta yksilölliset erot olivat kuitenkin huomattavia. Erityisesti ajan Pohjois-Euroopalaisten perheiden nähdään edustavan perhe-elämää, jossa isät olivat aktiivisesti mukana myös lasten kasvatuksessa. Esiteollisessa maailmassa perheen ja yhteisön käsite ulottuivat myös laajemmalle, kuin nykyään eikä lasten kasvatusta ollut näin ollen yksinomaan nykyisen ydinperheen vastuulla, suvun

merkitys kasvattajan oli suurempi. Isät jäivät myös useammin yksinhuoltajiksi tänä ajanjaksona johtuen erityisesti naisten korkeasta riskistä kuolla synnytysten yhteydessä. Perheellä oli tällöin vakaa ja tarkoin määritelty osa yhteiskunnassa, joka tarkoitti perheympäristön ja työympäristön sulautumista. (A-level Sociology, Opetusmateriaali, sociology.org.uk www- sivut; dad.info www- sivut)

Teollistuva maailma antoi uudet puitteet perhe-elämälle ja usein pakotti miehet pois perhe-elämän keskiöstä. Työn ja perheen erottuessa selvästi isän rooliksi vakiintui yleisesti ”elättäjän” rooli, kun taas naisista tuli yhä systemaattisemmin kasvattajia ja taloudenhuollon vastuunkantajana. Miehellä nähtiin olevan määräysvalta perhettään kohtaan, mutta sitä vahvemmin myös velvollisuus koskien yhteiskuntaa ja sen asettamia vaatimuksia kohtaan. (A-level Sociology, Opetusmateriaali, sociology.org.uk www- sivut; dad.info www- sivut; Aalto 2001, 1-6)

”Patriarkaatti olennoi lakia, määräysvaltaa ja etäisyyttä(…)”(Badinter, 1995, 235)

Teollistumisella oli kattava vaikutus koko yhteiskuntaan, isän velvollisuuksien karsiutuminen perheen sisällä ja yleinen irtaantuminen perheestä aiheutti kahtiajaon, joka näkyy selvästi nykypäivänkin arvoissa, ja miesten omissa kyvyttömyyden tunteissa perhe-elämän suhteen. Muutos ei toki tapahtunut hetkessä, viimeiset 60- vuotta ovat erityisesti muuttaneet isyyteen liittyvien normien kirjoa. Perinteisten kunniakäsitysten hälvetessä mies on saanut tilaa toteuttaa itseään omassa kodissaan, toisaalta mies voi nykyään myös irtaantua perheestään helpommin ja säästyen suurelta osin ympäristön ylenkatseelta. Kyse on sekä miehisyysperiaatteiden muutoksesta, kuin myös yhteisöllisyyden kaventumisesta. (Aalto 2001, 1-5; Huttunen 2001, 151-153).

Länsimaissa vaurastuminen ja naisten liittyminen osaksi työelämää on yhdistänyt sukupuolia ja kyseenalaistanut perinteisiksi muodostuneita perherooleja. Yksilöllinen vaurastuminen on vähentänyt myös perheen merkitystä tarpeellisena kaikkia jäseniään ylläpitävänä yksikkönä. Nykyään tavoitteena on pitkälti saavuttaa yksilön oma-varaisuus, joka vaikuttaa vahvasti perheenjäseniä yhdistäviin sidoksiin. Nykyistä kasvatusta voisi kuvailla erityisesti lapsikeskeiseksi, tarkoittaen kasvatussuuntausta, jossa niin perheen kuin kasvatukseen keskittyvien järjestelmien taholta pyritään an-

tamaan lapselle mahdollisuus toteuttaa omaa lapsuuttaan lasten muodostamassa ympäristössä kasvattajien tukiessa kyseistä kehitystä. Yhä useammin mies ei ole perheen ainoa elättäjä, eikä etäisyys kasvatuksesta ole siis enää edes näin rationalisoitavissa. Isyys on selvästi vapautunut, mutta jäänyt samalla myös pitkälti vaille yhteistä suuntaa. Ajallemme ominaista on asioiden ja asiayhteyksien tutkiminen ja isyyttä onkin pyritty viimevuosikymmeninä lohkomaan ja tarkastelemaan lukemattomien muuttujien summana, tarkastellen sen eri piirteiden vaikutusta yhteisöön, ihmissuhteisiin ja erityisesti lapsiin. Isän investointi perheen arkeen on selvästi lapsen kehitystä tukeva tekijä ja osallistumisen tulisi alkaa heti lapsen synnyttyä. Isän aktiivinen ja äidin kanssa tasapuolinen osallistuminen perheen kasvatukselliseen arkeen tukee lapsen kehitystä ja näyttäisi eritoten kehittävän poikien kasvatusta pois alkukantaisten initiaatoriittien parista antaen uuden merkityksen niin isyydelle, kuin myös miehisyydelle. (A-level Sociology, Opetusmateriaali, sociology.org.uk www-sivut; dad.info www-sivut 2014; Aalto 2001, 1-6; Mannerheimin lastensuojeluliiton Lempäälän yhdistyksen www-sivut 2014; Badinter 1995, 244-251; Day & Lamb 2004, 1-8).

3.2 Isyyden ulottuvuudet

Moderni isyys voidaan jakaa neljään ulottuvuuteen jotka edustavat niin faktista kuin emotionaalista kytköstä jälkikasvuun. Faktista ulottuvuutta edustavat biologisen ja juridisen isyyden ulottuvuudet, kun taas sosiaalinen ja psykologinen isyys liittyvät isyyden emotionaaliseen puoleen. Toinen puoli isyydestä edustaa isä/lapsi suhdetta yhteiskuntajärjestelmän maailmassa, pyrkien luomaan sääntöjä ja lainalaisuuksia, jotka turvaavat lapsen oikeudet taloudelliseen huolenpitoon ja ainakin mahdollisuuden tuntoa ja tunnistaa isänsä. Toisaalta tämä yhteiskunnallinen isyyden puoli tunnustaa myös isän oikeudet lapseen ja pyrkii säilyttämään isän aseman myös muiden perhesiteiden mahdollisesti muuttuessa. Isyyden emotionaalinen puoli on vaikeammin määriteltävä, suurelta osin kulttuurillinen konstruktio, jossa pyritään määrittämään isyydelle ominaiset teot ja tunteet, miten isä ilmaisee lapselleen, ympäristölle ja itselleen olevansa isä. (Huttunen 2001, 57-65)

3.2.1 Biologinen ja juridinen isyys

Biologinen isyys kuvaa isän ja lapsen geneettistä yhteyttä. Biologinen isyys syntyy, kun isä on toiminut lapsen siittäjänä, joko luonnollisessa tai modernissa keinohedelmöitystapahtumassa. Biologista isyyttä voidaan pitää isyyden muodoista ehdottomimpana. Biologinen isyys ei merkitse että isyys toteutuisi missään muussa sen ulottuvuudessa, mutta biologinen isyys on kuitenkin kytkös, joka on luonnostaan aina olemassa eikä ole riippuvainen kulttuurista, ainoastaan tieteellisistä faktoista. Vaikka biologinen isyys nojaa ennen kaikkea lapsen geneettiseen perimään ja isyyden toteamiseen sen konkreettisimmassa muodossa, ei tämä tarkoita ettei biologinen isyys näytelisi suurta roolia myös isyyden toteamista pidemmälle. Biologisella isyyden toteamisella on pitkät perinteet. Historiallisesti suvun merkitys on ollut pitkälti ihmisen elämää määrittelevä tekijä, nykyäänkin lapsen harteille asetetut odotukset ovat usein ainakin vanhempiin saakka ulottuvaa arviointia ja peilausta. Nykyiset keinohedelmöitysmenetelmät ovat nostaneet esiin argumentin biologisen isyyden hegemoniasta isyyden määrittelyn kannalta. Onko oikein puhua isyydestä mikäli mikään muu kuin sen geneettinen ulottuvuus ei toteudu? Isyyden määrittelyn monimutkaistuessa on biologinen isyys järkkymätön, joskin myös joustamaton ja luonnoltaan historiallisesti jumiin jäänyt käsite, eikä se yksin riitä määrittelemään isyyttä inhimillisessä yhteiskunnassa. Biologinen isyys kuvaa faktisen kytköksen isän ja lapsen välillä, muttei sen emotionaalista sisältöä. (Huttunen 2001, 58-60)

Juridinen tai oikeudellinen isyys merkitsee isän oikeuksia ja velvollisuuksia lain silmissä lapseen ja tämän kasvatukseen. Juridisen isyyden tunnistaminen perustuu ensisijaisesti vanhempien siviilisäädyllyiseen asemaan, avioliiton ulkopuolella siitetyn lapsen tunnustamiseen ja geneettisen toteamiseen. (Huttunen 2001, 60)

”Aviomies on lapsen isä, kun lapsi on syntynyt avioliiton aikana. Jos avioliitto on miehen kuoleman johdosta purkautunut ennen lapsen syntymää, on aviomies lapsen isä, kun lapsi on syntynyt sellaiseen aikaan avioliiton purkautumisen jälkeen, että lapsi on voinut tulla siitetyksi avioliiton aikana. Jos äiti on ennen lapsen syntymää mennyt uuteen avioliittoon, on kuitenkin jälkimmäinen aviomies lapsen isä.” (Isyyslaki, 351/1980 2§)

”Kun mies, joka lapsen syntyessä ei ole ollut avioliitossa lapsen äidin kanssa, tahtoo tunnustaa isyytensä, on isyyden vahvistamisesta voimassa, mitä 3 luvussa isyyden tunnustamisesta säädetään. (16.5.1980/351)

Tuomioistuimen on vahvistettava, että mies on lapsen isä, jos on selvitetty, että:

1) mies on ollut lapsen äidin kanssa sukupuoliyhdyntässä lapsen siittämisaikana, ja voidaan pitää todistettuna, että mies on siittänyt lapsen; tai

2) miehen siittiötä on käytetty lapsen äidin hedelmöittämiseen muulla kuin 3 a §:ssä tarkoitettulla tavalla, ja voidaan pitää todistettuna, että lapsi on tästä syntynyt.” (Isyyslaki, 351/1980 3§)

Mikäli mies ei ole avioliitossa lapsensa äidin kanssa, tulee isyyden tunnustusta hakea paikallisen lastenvalvojan kautta, jossa asiasta laadittavat asiakirjat lähetetään asiassa lainvoimaiselle maistraatille, joka tarkistaa että asian suhteen on edetty isyyslain edellytyksiä noudattaen. Juridisesti Isäksi voi myös tulla adoptoimalla lapsen. (Huttunen 2001, 60; Isyyslaki, 351/1980 15-21§; Oikeudenkäymiskaari 690/1999, 1§)

Lapsen isyyden tunnustaminen on vain yksi puoli juridisesta isyydestä. Juridiikan kautta määritellään myös lapsen huoltajuus, joka merkitsee lapsen hoitoon kasvatukseen ja asumiseen liittyviä vastuukysymyksiä. Huoltajuuden lähtökohtana on tukea lapsen yksilöllisiä tarpeita tarjoamalla tälle turvallinen, rakastava ja tasapainoinen kasvuympäristö. Huoltajuuden kautta määritellään myös vastuukysymykset lapsen elatuksesta, asumisesta, koulutuksesta, edustuksesta ja uskonnollisesta kasvatuksesta. Lapsen huoltoon liittyy vahvasti myös holhouksen käsite, joka merkitsee lain määrittelemää vastuuta lapsen omaisuuden hoidosta. Juridiikan kautta määritellään myös kenet lapsi perii ja sukunimi. Mikäli lapsen vanhemmilla on yhteinen sukunimi, siirtyy tämä sukunimi myös lapselle, mikäli vanhemmilla on eri sukunimet saa lapsi näistä sen nimen, joka maistraatille, tai seurakunnalle ilmoitetaan, mikäli vanhemmilla on jo yhteinen lapsi saa uusi lapsi saman sukunimen, kuin hänen vanhempi sisaruksensa. Mikäli ilmoitusta nimestä ei tehdä lainmukaisesti, saa lapsi äitinsä sukunimen. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta, 361/1983, 1 & 7 Luku; Laki

holhustoimesta, 442/1999, 1 ja 2 luku; Nimilaki, 694/1985, 1 Luku, Huttunen 2001, 60-61)

Juridista isyyttä voitaisiin kuvailla isyyden määrittelyksi yhteiskunnan taholta. Teknisten seikkojen, kuten elatuksen ja omaisuuden hallinnan, lisäksi lakikirjoissa mainitaan muun muassa turva ja hellyys, kuten myös lapsen oman mielipiteen huomioiminen. Lain määrittelemät emotionaaliset ehdot isyydelle ovat juuri niitä, joiden tukemiseen sosiaalialan työssäkkin tähdätään, lieneekin siis aiheellista todeta, että lain kautta pyritään tunnistamaan turvallisen vanhemmuuden edellytykset, kun taas sosiaalialan tehtäväksi jää näiden tarpeiden toteutumisen arviointi yksilöllisesti lapsen ehdoilla.

3.2.2 Sosiaalinen ja Psykologinen isyys

Sosiaaliseen isyyteen kuuluu isyyden kulttuurillisten ja jokapäiväisten tunnusmerkkien täyttö ja ympäristön näkökulmasta miehen leimaaminen isäksi. Sosiaalinen isä ottaa hoitaakseen isälle määritellyt velvollisuudet lasta kohtaan niin perheen arjessa, kuin myös tilanteissa, joissa hänet huomioidaan juuri lapsen isänä. Sosiaalista isyyttä voitaisiin kuvailla isyyden julkiseksi ilmenemismuodoksi, kuitenkin niin, että sen edellytys ei ole ainoastaan edustus vaan sitoutuminen isän rooliin tekojen ja päivittäisen osallisuuden kautta. (Huttunen 2001, 62-63)

Sosiaalisen isyyden ydin on isän rooliin kuuluvan hoivan ja tuen tarjoaminen lapselle. Sosiaalinen isyys ei vaadi toteutuakseen biologisen, eikä edes juridisen isyyden toteutumista, joka tekeekin siitä joustavamman, joskin myös häilyvämmän isyyden käsitteen. Sosiaalinen isyys vaati mieheltä sitoutumista lapsen hyvinvoinnin takaamiseen, muttei yksistään sido miestä isyyteen yhteiskunnallisella tasolla. Uusioperheissä perheen äidin uusi mies toteuttaa usein sosiaalista isyyttä, usein hän on silti vielä perheen äidin aikaisemmille lapsille vielä ”Mikko” tai ”Mauno”. (Huttunen 2001, 62-63). Sosiaalisen isyyden tunnettuun sanavarastoon kuuluukin lausahdukset, kuten ”Hän on lapsille kuin isä”, tai ”Hän huolehtii lapsista kuin omistaan” ja siihen kiteytyykin vahvasti juuri isyyden toiminnallinen puoli ja käsitys miehen mallista.

Jouko Huttunen mainitsee kirjassaan (Isänä olemisen uudet suunnat, 2001) ”mieskaveri”-nimityksen, jota hän käyttää kuvaamaan miestä joka osallistuu perheen arkeen ja toteuttaa isyyteen kuuluvia tehtäviä, mutta joka ei ole vielä tullut, tai jonka ei ole koskaan tarkoitus tulla perheen isäksi muissa kuin sen sosiaalisessa ulottuvuudessa. Mieskaverin käsite on nykyään myös osa sosiaalialan toimintaa ja varsinaista mieskaveri toimintaa löytyykin ympäri Suomea. Järjestetyn mieskaveritoiminnan tarkoituksena on tuoda lapsen elämään luotettava mieshahmo, joka tukee lapsen kehitystä ja antaa lapselle mahdollisuuden myös turvalliseen miehiseen seuraan. Toiminnan tarkoituksena ei ole luoda isyysuhdetta vaan luoda kontakti joka tukee perheen jaksamista. (Huttunen 2001, 62-63; Pienperheyhdistyksen mieskaveritoiminnan www- sivut)

Psykologinen isyys merkitsee isyyden tunnepohjaista ilmentymistä ja siihen liittyy lähtökohtaisesti lapsen ja ”isän” välinen kiintymyssuhde ja isänrakkaus. Psykologinen isyys määritellään kaksisuuntaisesti isän ja lapsen välillä. Sen lisäksi, että mies itse tuntee itsensä emotionaalisesti isäksi, on lapsen myös samoin tunnistettava mies isäkseen emotionaalisella tasolla. Näistä jälkimmäinen perustelu on ensisijainen. Psykologinen isä haluaa hoivata, tukea ja suojata lasta ja näkee velvollisuudekseen huolehtia, että lapsen kasvu on turvattu. Psykologinen isyys heijastuu lapsen ja isän välisessä toiminnassa mielihyvä, jota jo pelkästään yhdessäolo tuottaa ja on rinnastettavissa äitiyteen ja se nähdäänkin pitkälti luonnollisena osana isyyttä, mikäli isä on ollut aktiivisesti mukana lapsen elämässä jo tämän elämän varhaisimmassa vaiheessa. (Huttunen 2001, 64-65)

Psykologinen isyys on aina yksilöllistä, sillä se on ensisijaisesti tunne isyydestä joka määrittelee kaikkea toimintaa lapsen kanssa ja on erittäin suuri osa myös perheen päivittäistä arkea. Psykologinen isyys merkitsee isän läsnäoloa arjessa kasvattajana, tukijana, rakastavana vanhempana sekä tukipilarina lapsen tiedollisessa ja moraalisessa kehityksessä. Toimiva sosiaalinen isyys on kasvupinta psykologiselle isyydelle erityisesti tilanteissa, joissa uusioisä rakentaa suhdetta ei biologiseen ja/tai juridiseen lapseen, mutta ensisijaisen tärkeä myös muiden isyyden ulottuvuuksien toteutuessa. (Huttunen 2001, 64-65; Eerola 2008, 9)

3.3 Vapautunut isyys

Käsite isyydestä ei sovi enää yhteen muottiin. Perhe-elämäkään ei ole pysynyt vanhoilla urillaan vaan jakautunut useisiin nykypäivänä tunnustettaviin muotoihin, jotka puolestaan ovat myös tuoneet tullessaan uusia isyyden ilmenemismuotoja. Uudet perhemuodot eivät kuitenkaan ole ainoa selitys muutokselle, kyse on enemmänkin koko kulttuurin muutoksesta ja arvojen uudelleenmäärittelystä yhteiskunnallisessa ulottuvuudessa, kuten isyyspolitiikassa, kuin myös vaikeammin määriteltävässä ihmishuhdedyndamiikan muutoksessa. Hyvää monipuolista isyyttä pitkälti määrittelevä tekijä on isän aikaisempaa kattavampi osallistuminen lapsen hoivaan ja aikaiseen hoitoon (Ylinen 2002, 7).

Modernin isyyden roolittomuus on saanut aikaan sen että isyys on liikkeessä toisaalta osallistuvampaan, toisaalta perhe-elämästä erkanemaan suuntaan, Huttunen nimittää ilmiöitä kirjassaan *vahvistuvaksi* ja *ohenevaksi isyydeksi*. Lähtökohtainen ero vahvistuvan ja ohenevan isyyden välillä on, mitä isyyden ulottuvuutta painotetaan nykypäivän isyyden ytimeksi. (Huttunen 2001, 151-153)

Oheneva isyys painottaa pääasiallisesti isyyden biologista ja juridista puolta ikään kuin rationaalista isyyden selvien kytkösten ja velvollisuuksien tasolle. Ohennut isyys on joko valinnan kautta etäiseksi jäänyt faktinen kytkös isän ja lapsen välillä tai epäonnistunut isyyden muoto, jossa psykologinen isyys ei ole päässyt toteutumaan. Nykyään miehiä ei sido enää kansanomaisen pakote vastuun ottamisesta avioliiton ulkopuolella alkunsa saaneen lapsen isyydestä, ei ainakaan perhe-elämän kontekstissa. Tämän johdosta miehen on helppo vetäytyä puhtaasti siittäjä-isä malliin, jossa mies ei olekaan mitään muuta kuin biologinen ja juridinen isä, täysin irtaantunut lapsen arjesta. (Huttunen 2001, 151-158)

Huttunen määrittelee kirjassaan myös niukalti isän, joka edustaa ajoittain läsnä olevaa, mutta erkaantuvaa ja häilyvää isyyttä. Niukalti-isiin kuuluvat muun muassa miehet, jotka erosta johtuen eivät ole enää aktiivisesti mukana lastensa elämässä, mutta ryhmään lukeutuvat myös miehet jotka eivät osaa, tai kykene halua toteuttaa isyyttään osana perhettä. Niukalti isä ei pysty tarjoamaan lapselleen täyttä psykososiaalisen isyyttä. Perheen osana niukalti-isä tarkastelee kotioloja puhtaasti henkilöko-

taiselta kannalta, esim. lepopaikkana, tai omana valtakuntanaan. He eivät kykene investoimaan perheen arkeen ja tämä luo ylitsepääsemättömän kuilun heidän ja muiden perheenjäsenten välille, jossa kommunikaatio ei ole kehittynyt perheyksiköltä vaaditulle tasolle. (Huttunen 2001, 158-161)

Huttusen määrittelee kirjassaan toiseksi isoksi ja näkyväksi isyyden valtavirraksi vahvistuvan isyyden. Vahvistuvasta isyydestä on erotettavissa kolme isyyden muotoa, joita voitaisiin kutsua jopa vahvistuvan isyyden tasoiksi: avustava isä, osallistuva isä ja hoitava isä. Nämä kolme eivät tietenkään kuvaa koko vahvistuvan isyyden kirjoa, mutta antavat kuvan isyyden moderneista arvoista. Huttunen tarkastelee modernia isyyttä amerikkalaisen, tunnetun kehityspsykologin Michael E. Lambin määrittelemän kolmen vanhemmuuteen sitoutumisen aspektin, vuorovaikutuksen, saatavilla olon ja vastuunoton kautta. Vuorovaikutuksella tässä tapauksessa tarkoitetaan tilanteita joissa isä on aktiivisesti ja täysivoimaisesti mukana toiminnassa lapsen kanssa investoiden toiminnan aikana kaikki voimavaransa yhteiseen tekemiseen, oli tässä kyse sitten leikkihetkestä tai normaalista keskustelusta. Saatavilla olo merkitsee isän ominaisuutta olla lapsen ”käytettävissä” mikäli tämä sitä vaatii. Kyse on kyvystä irrottautua muusta toiminnasta, tehden lapsen tarpeista ensimmäisen prioriteetin. Vastuunotolla taas tarkoitetaan isän aktiivisuutta lapsen elämän ohjaamisen tasolla siten että, isä pyrkii aktiivisesti toiminnallaan ja päätöksillään parantamaan jälkikasvunsa mahdollisuuksia ja suunnittelee toimintansa tukemaan ensisijaisesti lastensa menestystä. Huomionarvoista on, että Lamb on jopa itse myöhemmin todennut, että nämä kolme vanhemmuuteen sitoutumisen aspektia eivät kuitenkaan kata koko isyyden kirjoa. Kysymys on ensisijaisesti isyydelle tärkeiden osa-alueiden osoittamisesta, näiden päälle rakentamisesta ja lopulta oman isyyden löytämisestä. (Huttunen 2001, 163-169; Lewis & Lamb 2007, 1-8)

Yksi vahvistuvan isyyden syntyyn suuresti vaikuttanut tekijä on ollut naisliike ja tämän ajama perheroolien uudelleen arviointi viimeisen 50 vuoden aikana. Voimistuvan isyyden historiassa on nähtävissä isien aktiivisuuden lisääntyminen omien isällisten velvollisuuksien täyttämässä ja pääsystä osittain pois pääkasvattajana pidetyn äidin varjosta. (Huttunen 2001, 163-164)

Avustava isyys on äitiyden suhteen alisteinen isyyden muoto. Historiallisesti avustavan isyyden synty juontaa juurensa kaupungillistumisesta johtuneista elämisen realiteettien muutoksesta. Perinteisten ”miesten töiden” määrän karsiutuessa naisten vastualueet myös perheen ulkopuolella laajenivat. Seurauksena elinolojen muutokselle oli pitkälti olosuhteiden pakottama ”äidin tuuraus” isän taholta. Avustavaa isyyttä kuvaa vahvasti ajatus naisesta perheen sosiaalisena vanhempana ja miehen velvollisuudesta avustaa ja paikata äitiä tarvittaessa. Vaikka avustavassa isyydessäkin näkyy hoivan merkityksen kasvua, ei se tue isyyden itsenäisyyttä, eikä lopulta kunnioita isän läsnäoloa perheessä kasvatuksen osalta muuna kuin äidin jatkeena. Avustavan isän rooliin kuuluu myös ”naisten töiden” tekeminen. Äidin sijaisena hän ei muuta kuin velvollisena hoitamaan päävastuussa olevan yksilön tehtävät tämän itse ollessa kykenemätön. Jako naisten ja miesten töihin on avustavan isyyden todellisuudessa vielä selvää, samoin kuin oletus, että kumpikin osapuoli on parempi omissa varsinaisissa tehtävissään. Avustavan isyyden yhdeksi negatiiviseksi puoleksi on luonnehdittu isien auktoriteetin murentumista, tämän selvästi asettaessa miehet epäsuosiolliseen asemaan kasvatuksellisten taitojen suhteen. Toinen, huomattavasti ristiriitaisempi pelko oli niin sanotun ”pehmoisä” kulttuurin nousu ja miehisen auktoriteetin mureminen tämän ”pehmoistumisen” kautta. Nykyään pehmoisän käsite lausutaan yleensä positiivisessa yhteydessä ja miesten kytkös omiin tunteisiinsa ja investointi lasten elämään nähdään positiivisena ilmiönä. (Huttunen 2001, 164-168)

Osallistuva isä on avustavaa isää itsenäisempi isyyden muoto. Hän on sisäistänyt vuorovaikutuksen, saatavilla olon ja vastuunoton käsitteet ja kykenee toimimaan itsenäisesti lapsen vastuullisena vanhempana. Osallistuva isä saattaa omata jotain erityisesti hänen ”reviiriinsä” kuuluvia vanhemman tehtäviä, mutta hän toimii aktiivisesti vanhempana kaikissa lasta koskevissa toiminnoissa. Hän omaa pitkän aikavälin suunnitelmia lastaan koskien ja pyrkii olemaan osana lapsen elämää niin nykyhetkessä kuin tulevaisuudessakin. Osallistuva isyys on askel kohti sisäistetympää isyyttä avustavan isän roolista, muttei vielä täytä hoitavan isän kokonaisvaltaista isyyden kuvausta. (Huttunen 2001, 168-170)

3.3.1 Hoiva isä

Hoivaava isä (tai Huttusen terminologiassa ”hoitava isä”) on jo noin kahden vuosikymmenen aikana mielletty ns. ”uuden isyyden”- malliksi. Hoitavan isyyden pohjana toimii ajatus, että lapsen hoidossa ei ole sukupuolisidonnaisia tehtäviä, vaan ”hoitotyö” on sukupuolineutraalia ja kummankin sukupuolen opittavissa. Hoivaava isyys alkaa jo aivan pienen lapsen tarpeiden täyttämisenä. Isä ei astu pois äidin ”reviiriltä” pienen lapsen hoidon suhteen vaan alkaa aktiivisesti rakentaa suhdetta lapseen heti tämän syntymän jälkeen. Huttunen puhuu kirjassaan ”jaetun vanhemmuuden” käsitteestä. Jaetussa vanhemmuudessa pyritään eroon sukupuolisidonnaisista perheroleista ja jakamaan tehtävät tasaisesti vanhempien välillä. Edellytyksenä jaetun vanhemmuuden toimimiselle on toki molemman vanhemman yhtäläinen panos perhe-elämän ja muun arjen muokkaamiseen. Totaalista sukupuoliroolien katoamista ei kuitenkaan useimmiten tapahdu, käytännössä tehtävät tulevat jakautumaan vanhempien välillä, mutta jakautuminen on yksilöllisempää ja neuvoteltavissa. On myös huomioitava, että jaetun vanhemmuuden käsite vastuullistaa vanhemmat oman perhe-elämän arvioinnissa ja järjestämisessä. Kyseessä ei siis ole yksinkertaistettu tai helppo malli, vaan vanhemmuuden muoto jossa vastuu pyritään jakamaan mahdollisimman tasaisesti ja joustavasti. (Huttunen, 2001 174-178)

Hoitavan isän elämässä lapsi on tärkein asia maailmassa ja isyys ylivoimaisesti tärkein miehen rooleista. Hoitavana isänä toimiminen edellyttää, että mies on hankkinut tai hankkimassa tiedot ja taidot roolin suorittamiseen. Hänen on oltava kykenevä huolehtimaan taloudesta itsenäisesti ilman, että häntä erinäisistä tehtävistä muistutetaan. Jotta hoitava isä kykenisi toimimaan sulavasti jokaisessa lapsenhoidon vaatimassa tehtävässä, on hänen paneuduttava talouden hoitoon kokonaisvaltaisesti, niin että hän on tarvittaessa valmis toimimaan koti-isänä. (Huttunen 2001, 179)

Hoitavan isyyden oletuksena on, että isä oppii isyyttä tekemällä. Mikäli omasta lapseudesta ei löydy esimerkkejä hoitavan isyyden mallista, on tätä lähdeittävä rakentamaan pohjalta. Mitä enemmän mies isyyteen panostaa sitä enemmän hän oppii lapsestaan, kuin myös itsestään isänä. Tavoitteena on luoda ns. positiivinen kehä, jossa ihminen tekemällä oppii ja rakentaa omaa vanhemmuuden osaamistaan, toisaalta itse

kehittyen ja toisaalta ympäristöä muokaten, luoden lopulta luonnollisen ja jatkuvasti kehittyvän kasvu ympäristön lapselle. (Huttunen 2001, 180-182)

Hoiavaalla isyydellä näyttäisi olevan positiivista vaikutusta niin lapsen varhaisen kehityksen kuin myös myöhemmän emotionaalisen osaamisen kannalta. Lapset, jotka kasvavat jaetun vanhemmuuden ja hoitavan isyyden keskellä, näyttäisivät omaksuman paremmin perinteisesti vastakkaiselle sukupuolelle ominaisina pidetyt piirteet. Pojat näyttäisivät omaavan aikaisempaa vahvemmat sosiaaliset taidot ja tytöt vaikuttaisivat pärjäävän paremmin työelämässä. Muutokset ovat toki yksilöllisiä, ja muutosten syyt kaukana yksiselitteisistä, mutta alustavien havaintojen pohjalta voidaan todeta että molempien vanhemman intensiivinen perheeseen panostaminen tuottaa kokonaisvaltaisesti eheämpiä jälkeläisiä. (Huttunen 2001, 186-191)

4 ISÄN KOHTAAMINEN SOSIAALIALAN YMPÄRISTÖSSÄ

Hegemoninen maskuliinisuus on australialaisen sosiologin R.W. Connell:yn julkiseen tietoisuuteen nostama teoria miehisyydestä ja sen ympärille rakentuvasta miehisyyden kulttuurista. Kiistelty ja merkittävä teoria muodostuu väitteen ympärille, että jollakin yhteiskunnallisella osa-alueella miehistä koostuva johtava ryhmä pitää erittäin vahvasti kiinni jopa stereotyyppisistä miehisistä arvoista, alistaen ja poissulkien keskuudesta erityisesti naisellisia ominaisuuksia omaavat miespuoliset yksilöt. Eriytyisen vahvoja esimerkkejä hegemonisen maskuliinisuuden ympäristöistä ovat esimerkiksi armeija tai vaikkapa teollinen ympäristö, mutta ilmiö vaikuttaa vahvasti myös muihin yhteiskunnan osa-alueisiin, esim. patriarkaalisen ydinperheajatuksen muodossa. Vaikka hegemoninen maskuliinisuus on vain pienen hallitsevan ryhmän tavoitettavissa on se historiallisesti määritellyt pitkälti kulttuurilliset valtasuhteet niin sukupuolien välillä, kuin myös miehisyyden sisällä. (Mäki. 2013, 13-15; Connely & Messerschmidt 2005, 832)

Suomalaisessa kulttuurissa hegemoninen miehisuus ilmenee erityisesti patriarkaalisen perhemallin ja yksin pärjäämistä arvostavan kulttuurin muodossa. Miehen on perinteisesti kyettävä itsenäisesti selviämään niin fyysisistä, taloudellisista, kuin myös sosiaalisista haasteista kantamalla vastuunsa läheisistä, mutta samalla ottaen näihin etäisyyttä. Onkin siis tiedostettava, että ongelmat, jotka miesten sosiaali- ja terveydenalan asiakkuuksissa nousevat pintaan eivät ole yksin palvelun tarjoajista johtuvia, vaan ongelma ilmenee laajimmillaan jopa kulttuurillisessa mittakaavassa. (Mäki 2013, 14-16)

Miehen saattaa olla vieläkin vaikeaa vastaanottaa apua, erityisesti tilanteissa, joissa tuntee kykijensä olevan kyseenalaistettavana tai muuten vierastaa järjestelmää, jonka muodostuminen poikkeaa huomattavasti perinteisen hegemoniallisen miehisyyden pohjalle rakentuneesta järjestelmästä. Toisaalta myös pitkälti feminiineille arvoille rakentuneen sosiaalialan järjestelmän on vaikea omaksua mies yksilöllisenä asiakkaana. Sosiaalialan ympäristöissä miehiset piirteet ovat perinteisesti nousseet esiin negatiivisessa muodossa. Näiden huomioiminen ja tukeminen vaatii muutosta niin järjestelmien sisällä, kuin myös pohdintaa kulttuurillisella tasolla miehisen identiteetin ja jaksamisen tukemisesta. Ympäristö, joka tarjoaa miehille tilaisuuden hakeutua avun piiriin perinteisen puolipakon sijaan, on ensimmäinen askel kohti systemaattisesti rakentuvaa mies- ja isyysmallia. (Mäki 2013, 13-18)

Isyyden konteksti ei ole yhtä tarkoin määriteltyä kuin äitiyden, joka toisaalta tarjoaa paremman pohjan muutokselle, mutta toisaalta taas vaikeuttaa kehityksen suunnan määrittelyä. Siinä missä äiteys on kehittynyt vuosien saatossa osana feminiiniä ideologiaa, on isyys ollut pitkälti ulkopuolisten vaikutteiden, tai ainakin systemaattisen uudelleen määrittelyn ulottumattomissa. Äidin rooli ensisijaisena kasvattajana on vanha, aina suomalaisen sosiaalityön alkujuuriin 1800-luvun lopulle periytyvä ajatus, joka määritteli naiset suomalaisen kasvatuksen kivijalaksi. Perinteisestä hegemonisen miehisyyden pohjalle rakentuvasta työympäristöstä poiketen sosiaalityö on alusta lähtien Suomessa perustunut feminiinisinä pidettyjen arvojen esiintuojana ja kehittäjänä. (Tienvieri 2011, 16-21)

Nykyisin suuri ongelma isyyteen tukemisen kulttuurissa näyttäisi olevan avun ja tuen tarjoaminen vasta tilanteessa, jossa haasteita on jo ilmennyt, esim. miehen yksin-

huoltajuus, tai perheväkivalta. Toisaalta isät ovat yhteiskunnallisessa keskustelussa nousseet valokeilaan ja isäsuhteen merkitys lapselle on nostettu jopa jalustalle. Sama kehitys, jonka naiset ovat käyneet vuosikymmenien aikana läpi lastenkasvatuksesta, on nyt valjastettu opettamaan miehiä oman vanhemmuutensa löytämisessä, näin ainakin teorian puolella. Käytännössä isä on helposti sivuutettavissa, mikäli tämän osallistumista ei pidetä ensisijaisen tärkeänä. Isien vaikuttaisi tutkimusten valossa olevan vaikeaa sitoutua ja samaistua sosiaalialan heille tarjoamiin palveluihin. (Tienvieri 2011, 16-19, 21-22)

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Aiheen valinta

Ammattikorkeakouluopintojeni toisesta vuodesta lähtien olen pyrkinyt etsimään opinnäytetyölleni aihetta joka olisi tarpeeksi merkittävä ja massasta poikkeava, jotta se kiinnostaisi niin arvioitsijoita kuin itseänikin. Etsiessäni aihetta kävin läpi useita eri vaihtoehtoja, joista jokaisen kuitenkin hylkäsin päädyttyäni aina samaan johtopäätökseen: Aihe, jota käsittelen, ei tule pitämään mielenkiintoani yllä koko prosessin ajan.

Kävin mielessäni pitkään läpi, mitkä aiheet opiskeluaikana olivat erityisesti herättäneet kiinnostustani ja päädyin etsimään aihetta harjoittelupaikkojeni taholta, tarkemmin sanottuna ensimmäisestä harjoittelupaikastani Porin Ensi- ja turvakotiyhdistyksestä Esikosta, jossa olin työskennellyt Jussi-työn parissa. Porissa miestyö toteutetaan Ensi- ja turvakotien liiton lanseeraaman Jussi-työn raameissa. Oma kokemukseksi miestyöstä muodostui Esikon ammattihenkilön (Jussi-työntekijä) ja miespuolisten asiakkaiden väliselle vuorovaikutukselle perustuvien, noin tunnin pituisien keskusteluiden, kautta. Keskusteluissa puitiin läpi mm. asiakkaan mieskuvaan, parisuhteeseen ja muuhun sosiaaliseen elämään liittyvää problematiikkaa.

”Jussi-työ® on tarkoitettu miehille, jotka haluavat ehkäistä tai lopettaa väkivallan käytön lähisuhteissaan ja tarvitsevat apua kriisinsä selvittämisessä.

Jussi-työn tavoitteena on tukea miehiä löytämään väkivallattomia ongelmanratkaisukeinoja, sekä auttaa miehiä elämään turvallisesti itsensä ja läheistensä kanssa.” (Ensi- ja turvakotiliitto Ry:n www- sivut)

Mikäli mahdollista toivoin, että oma opinnäytetyöni aihe löytyisi juuri miestyön parista, sillä myös oma kiinnostukseni sosiaalialaan oli varsinaisesti syttynyt juuri päästyäni osallistumaan seuraajana edellä mainittuihin keskusteluihin.

Otin yhteyttä entiseen harjoitteluohjaajani ja keskustelujemme kautta aloin muotoilla aihetta omalle opinnäytetyölleni. Helpottaakseni haastateltavien löytämistä olin jo miettinyt, mikä aihe sopisi opinnäytetyölleni, esim. väkivaltaisen parisuhdekäyttämisen, tai päihdeongelman sosiaaliset vaikutukset olisivat mitä luultavammin osoittautuneet erittäin haastaviksi tutkittaviksi vapaaehtoisten haastateltavien puutteen vuoksi. Lopulta entisen harjoitteluohjaajani kanssa päätelimme, että isyys olisi tarpeeksi helposti lähestyttävä aihe niin haastateltavien, kuin haastattelijankin kannalta. Esikolle aihe oli myös ajankohtainen 2014 kevääksi suunniteltujen kahden isille suunnatun ryhmäkeskustelun muodossa.

Tutkimusongelmakseni muodostui isyyden ja miehisyyden määrittelemisen isien itsensä sanoin. Tavoitteenani oli kysyä miehiltä itseltään isyydestä niin universaalissa, kuin henkilökohtaisessa merkityksessä. Toivoin löytäväni joitakin modernin isyyden tunnusmerkkejä, selvittää näiden syntyä ja merkitystä henkilökohtaisten kertomusten kautta, sekä mahdollisesti löytää keinoja parantaa isien kohtaamista näille suunnatuissa palveluissa.

5.2 Aiheen rajaus

Isyys oli vielä aiheena luonnollisesti liian laaja käsiteltäväksi, joten seuraava vaihe oli rajata tutkimus ja asettaa sille suunta. Aloin tutustumaan isyyttä käsittelevään kirjallisuuteen ja tekemään muistiinpanoja isyyden keskeisistä ominaisuuksista. Oma alustava tutkimukseni ei kaventanut näkökulmaani vaan pikemminkin laajensi sitä,

tuoden esiin loputtoman määrän mahdollisia tutkimusaiheita isyyden käsitteen laajuuden ja alati muuttuvan luonteen vuoksi.

Olin jo ennen aiheeni valintaa päättänyt, että mikäli mahdollista oma opinnäytetyöni tulee olemaan kvalitatiivinen tutkimus, mieluiten teemahaastattelun muodossa, joten rajatessa aihettani lähdin hieman takaperoisessa järjestyksessä muokkaamaan sitä toivotun tutkimusmuodon pohjalta. Lopullinen päätökseni käsitellä isyyttä suhteessa miehisyyteen saattaa vaikuttaa jälkeensä jokseenkin itsestään selvältä valinnalta ja sellaiseksi se omassakin mielessäni muodostui. Oman, lukemani materiaalin pohjalta luoman näkemykseni mukaan isyyden ja miehisyyden välille rakentuva symbioosi on yksi miehisen identiteetin kulmakiviä, lisäksi ajattelin, että aihe olisi luultavasti isille itselleenkin myös suhteellisen helposti lähestyttävä ja ajankohtainen. Muita rajoitukseen vaikuttavia tekijöitä olivat oma teoriaa suosiva tutkimistyylini, ja aiheen ympärille rakentuva laaja ja moniääninen lähdepohja.

5.3 Työn eteneminen

Ensimmäinen tehtävä aiheen rajauksen jälkeen oli määritellä Esikossa järjestettävien isieniltojen suhde opinnäytetyöhöni. Esikon Jussi-työntekijän kanssa käymieni keskustelujen pohjalta päätin, että isien illat palvelisivat kolmea funktiota työssäni; 1. Pyrkisin hankkimaan haastateltavani näiden iltojen osallistujien joukosta; 2. Nostaisin isien illat omassa haastattelussani puheeksi ammatillista kohtaamista käsittelevässä osiossa. 3. Osallistuisin isien iltoihin seuraajana ja käyttäisin näkemääni hyväksi haastatteluni muokkaamisessa. Jotta työ ei pirstaloituisi, oli mielestäni tärkeää, että työn empiirinen osuus rakentuisi haastattelujen ympärille, isien illat toimisivat ikään kuin eräänlaisina ”kenraaliharjoituksina” ennen varsinaisen tutkimuksen suorittamista.

Seuraava vaihe työskentelyssäni oli työn teoriaosuuden laatiminen. Ennen työskentelyni aloittamista olin n. 3kk ajan tutustunut isyyttä käsittelevään aineistoon. Isyyttä käsittelevän kirjallisuuden ja muun lähdeaineiston kerääminen toteutui työssäni kolmessa vaiheessa; ensin tutustuin Esikosta mukaani saamaan aineistoon ja laadin tä-

män pohjalta muistiinpanot, toiseksi etsin käsiini teoksia, jotka syvensivät ymmärrystäni aiheesta ja auttoivat haastattelun laatimisessa, kolmas vaihe toteutui myöhemmin, päästessäni vihdoin työstämään teoriaosuuttani. Aloin etsimään tietoa Internetistä, pyrkien yhdistämään, vertailemaan ja tuomaan esiin eri näkökulmia koskien opinnäytetyöni aihetta. Kaiken kaikkiaan työskentelin yksinomaan työni teoriaosuuden parissa noin 6 kuukautta, kunnes tuli aika osallistua ensimmäiseen isien iltaan.

Omassa teoriaosuudessa lähdin liikkeelle miehisyyden ja isyyden määrittelystä suhteellisen laajassa skaalassa, jota sitten supistin ja fokusoin siirtyessäni tutkimukseen, kyseessä oli tietoinen valinta, jonka tarkoitus muuttui työskentelyni edetessä. Ensin pyrin etsimään pohjimmaista teoriaa miehisyyden ja isyyden kytköksestä, päätyen lopulta kuvaamaan näiden välisen yhteyden monipuolisuutta ja alati muuttuvaa luonnetta. Ilman tätä pohjatyötä olisi tutkimukseni mielestäni jäänyt osittain vaille varsinaista pohjaa, nykymuodossaan se on erittäin pieni leikkaus alati muuttuvasta ja etenevästä maisemasta.

Olen jo aikaisemmin painottanut Esikossa järjestettyjen isieniltojen työtäni koskevien vaikutusten rajallisuutta, mutta näitä kohtaamisia ja niiden antia voidaan pitää eräänlaisena katalyyttinä ja välietappina työni kannalta. Osallistuessani ensimmäiseen isien iltaan olin kirjoittanut teoriaosuuteni melkein valmiiksi, mutten ollut päässyt vielä edes alkuun haastatteluni muotoilussa, vasta kontakti tutkimukseni kohde-ryhmän kanssa antoi minulle ymmärryksen ja työkalut, joilla kykenin muokkaamaan haastattelujani muotoon, joka mahdollisti luonnollisen kanssakäymisen haastateltavan kanssa ohjaten tätä pohtimaan esiin nostamiani teemoja. Tapahtumaan osallistuneet miehet ”odottivat” kaikki ensimmäistä lastaan, eivätkä siis olleet vielä termin fyysisessä merkityksessä ”isiä”. Miehet olivat vapaaehtoisesti (tai vaihtoehtoisesti osittain elinkumppanin painostuksesta johtuen) osallistuneet iltaan, eikä näin ollen tullut esiin, että he olisivat minkään muun sosiaali- tai terveysalan palvelujen asiakkaiksi kuin neuvolan, jonka piirissä isien illoista ja niiden järjestämisajankohdista ilmoitettiin.

Tarkkailijan roolissa kykenin havainnoimaan niin paikalle tulleiden isien kuin myös Jussi-työntekijän reaktioita sekä kyseiseen poikkeavaan sosiaaliseen tilanteeseen, että myös käsiteltävään aiheeseen. Osallistuneet isät keskustelivat mielellään isyy-

destään, kunhan pääsivät keskustelussa alkuun. He tarvitsivat selvästi omaa tilaansa ja vastasivat erityisesti dialogia ohjaavan Esikon työntekijän tekemiin aloitteisiin. Keskustelu oli maalaisjärjellä käytävää kevyttä pohdiskelua ja tosiasioiden toteamista. Omat muistiinpanoni käsittelivät yksinomaan tapahtuman mieleeni nostattamia huomioita koskien omaa työtäni, sen rakennetta ja mahdollisia lisäyksiä sen sisältöön. Käydyistä keskusteluista ei taltioitunut riviäkään muistiinpanoihini. Ensimmäisen isien illan päätteeksi tiedustelin osallistuneilta mielenkiintoa osallistua suunnittelemaani tutkimukseen, kiinnostuneilta tiedustelin yhteystietoja ja alustavaa ajankohdtaa jolloin voisin haastatteluni toteuttaa. Ensimmäisen isienillan anti oli lupaava ja isien osoittama kiinnostus työtäni kohtaan kasvatti uskoani työtäni kohtaan, mutta ikävä kyllä tilanne ei edennyt tästä eteenpäin yhtä seesteisesti.

Seuraavaa isieniltaa jouduttiin siirtämään eikä paikalle lopulta ilmestynyt yhtään ainutta isää. Tarkkailijana toimimisen sijaan kävin pitkän keskustelun entisen harjoittelunohjaajani kanssa siitä erittäin todennäköisestä tilanteesta, etten tulisi saamaan ensimmäiseen isien iltaan osallistuneista täyteen asettamaani haastateltavien kiintiötä. Koska isien illat eivät olleet tutkimukseni keskiössä, sain pienellä työllä muokattua tutkimukseni muotoon jolloin pystyin etsimään haastateltavia työhöni myös alun perin suunnitellun kohderyhmän ulkopuolelta. Tiedustelin mahdollisuutta kohderyhmän laajentamiseen niin koulun (SAMK) kuin Esikon taholta ja sain luvan suunnittelemini muutoksiin.

Koska tarkoitukseni oli saada muotoiltua raakavedos, modernin isän omasta identiteetistä, näiden itsensä suusta kuultuna, aloin omien verkostojeni kautta etsiä profiiliin sopivia pienten (0-10- vuotiaiden) isiä, jolle selitin idean ja annoin aikaa valmistautua haastatteluun. Noin 2 kuukauden etsimisen jälkeen, sain kerättyä 4 vapaaehtoista haastateltavakseni, 2 heistä oli Satakunnan alueelta ja 2 pääkaupunkiseudulta, ainoastaan yksi haastateltavista oli osallistunut isien iltaan.

Haastatteluni toteutin 29.5.2014 – 18.6.2014 välisenä aikana. Apunani haastatteluissa käytin sanelulaitetta, jonka käyttöön kysyin lupaa jo aikaisemmin tiedustellessani innokkuudesta osallistua tutkimukseen, kuin myös itse haastattelupäivänä, ennen haastattelun alkua. Haastatteluissani pyrin antamaan isille tilaa omien mielipiteidensä vapaaseen ilmaisuun ja avaamaan heidän esiin nostamiaankin tulkintoja ja väittämiä

isydestä pyrkien pitämään yllä dialogia, jossa itse pysyin kuuntelijan ja refleктоijan roolissa. Alustavasti olin ideoinut haastatteluni kolmen teeman ympärille: miehisuus, isyys ja isän kohtaaminen sosiaalialalla. Materiaalin ja isien illan pohjalta tekemäni uudelleen arvioinnin pohjalta kolme alkuperäistä teemaa jakaantui edelleen viideksi, jotka mielestäni kuvastivat paremmin omia tutkimuksellisia tavoitteitani: Miehisuus (määriteltynä miehen itsensä mielestä), koettu isyys ja miehisuus (kuva miehisyydestä ja isyydestä oman kehityksen aikana), toteutettu isyys ja miehisuus (oma toiminta isänä ja isyyden ja miehisyyden merkitys omassa elämässä), isyyden dilemmat (käyttämästäni materiaalista yleisesti esiin nousseiden solmukohtien esittäminen miehille ja heidän mielipiteensä kyseisten asioiden suhteen), sekä isyyteen suhtautuminen sosiaali- ja terveysalalla.

Haastattelujen nauhoituksen jälkeen siirryin analysoimaan materiaalia. Koska jokainen haastattelu oli venynyt noin 90 minuutin mittaisiksi, en orjallisesti kirjoittanut kaikkea äänitteiltä ylös vaan kuuntelin äänitteet useaan kertaan ja etsin miesten esiin nostamia teemoja, sekä pyrin luomaan kokonaiskuvaa isyyden ja miehisyyden kytöksestä niin kuin he sen kuvailivat. Tarkoitukseni oli olla lisäämättä omia mietteitäni isien puheisiin vaan, ilmaista asia mahdollisimman pitkälti miesten omin sanoin, samassa kontekstissa jossa ne tulivat esiin haastattelutilanteissa. Omaksuin haastatteluissa refleктоivan kuuntelijan roolin. Ohjasin isät haastatteluni teemojen pariin, annoin heille tilaa itseilmaisuuksiin ja keskitin keskustelua tarpeen mukaan pääosin pelaamalla haastateltavien omaa keskustelua ja pyytäen selvennystä tutkimuksen kannalta oleellisiin mielipiteisiin.

Kirjoitettuani ylös isien mietteet vertasin näitä ristiin ja etsin niin yhtenäisyyksiä, eroavaisuuksia, kuin selviä suuntauksiakin, lopulta kirjoitin loppuun työni empiiristä osuutta kuvaavan tekstin.

6 TUTKIMUS MIEHISYYDESTÄ JA ISYYDESTÄ

Työtä analysoidessani en tule yksitellen luettelemaan haastateltavieni mielipiteitä, tai käymään keskusteluja läpi kronologisessa järjestyksessä. Opinnäytetyöni tutkimuksellisen osuuden väliotsikot esitetään samassa järjestyksessä, kuin ne esiintyivät haastatteluissa, kuitenkin johtuen tutkimuksen luonteesta eivät käsitellyt teemat olleet kahlittuina työn eri osuuksien sisään vaan nousivat esiin haastateltavan oman keskustelun kannalta loogisessa järjestyksessä. Tarkoitukseni on kuvata haastatteluja yhtenä suurena kokonaisuutena, yksittäisten haastattelujen kuvaamisen sijaan.

6.1 Miehisuus

Haastatteluni ensimmäisessä osuudessa pyrin herättämään haastateltaviani itsenäiseen ja ajatteluun ja saattamaan näitä aihepiiriin kannalta otolliseen mielentilaan. Miehisyyden pääteemaan olen muistiinpanoissani liittänyt ainoastaan yhden kysymyksen: ”*Mitä miehisuus mielestäsi on?*” Halusin kysymykselläni herätellä haastateltaviani ja nostaa esiin joitakin heidän mielestään universaaleja miehisyyden piirteitä. Kysymyksen luonteen vuoksi vastaus oli toki aina subjektiivinen, mikä olikin toivottavaa, sillä pääasia oli, että haastateltavat alkoivat jo tässä vaiheessa, ennen spesifimpiä kysymyksiä, ajatella heille normaalia ja arkipäiväistä asiaa, abstraktimmassa merkityksessä. Teemaa käsitellessä nousi esiin paljon myös isyyttä koskevia pohdintoja, joka jo työn alussa vahvisti miehisyyden ja isyyden yhteyttä. Tässä osiossa pyrin ensisijaisesti nostamaan esiin miehisyyteen liittyviä ominaisuuksia.

Arkipäiväisyys: Haastateltavista jokainen ilmaisi, ettei miehisyyden abstrakti käsitteily ole ainakaan näin suorassa muodossa noussut heille kovinkaan olennaiseksi. Mikäli miehet ovat kokeneet kriisivaiheita identiteettinsä kanssa isyyden aikana, on pohdintaa lähtökohtaisesti käyty henkilökohtaisen omakuvan ja perheen roolidynamiikan kautta. Miehisuus on jotain mikä on heille pohjimmiltaan tullut luonnostaan, jota he itse toteuttavat ja jolle he ja heidän lähiympäristönsä antavat rajat.

Toiminnallisuus: Jokainen haastateltavista ainakin mainitsi isyydestä puhuttaessa erinäisiä ruumiillisia töitä, kuten esimerkiksi talon- ja auton korjauksen. Toiminnallisuutta ja elinympäristön puhtaasti ruumiillisten töiden hoitamista pidettiin lähtemättömästi osana ainakin ”vanhaa miehisyysskuvaa”, joka puolestaan on siirtynyt eteen-

päin myös heidän sukupolvelleen. Varsinaisen jaon toteutumisen taso vaihteli perinteisestä roolijaosta lähes roolittomaan ympäristöön. Vanhaan roolijakoon sidonnaiset tehtävät koettiin osittain vapauttaviksi ja jopa hyödyllisiksi, myös roolittomassa ympäristössä elävien haastateltavien keskuudessa:

”Nykyään on mukava mennä mökille ja ottaa vaikka kirves käteen ja hakata niitä puita, joka joskus tuntui niin pahalta rangaistukselta kuin voi olla... se on vaan niinku oma hetki... Me naureskellaan aina kun jos menee tekee jotain tämmöstä, kun nyt saa tuntea itsensä mieheksi.”

Yksi haastateltavista pohti myös mahdollisuutta ympäristön aiheuttamasta tyhjiöstä, mikäli mieheltä evätään mahdollisuus toteuttaa itseään perinteisen toiminnallisuuden kautta, erityisesti mikäli tällainen mahdollisuus on aikaisemmin ollut. Elinympäristön muuttuminen on yksi syistä joka voi kaventaa miehen mahdollisuuksia, esim. pihatöihin, jolla saattaa olla oletettua suurempikin merkitys miehen elämään.

Työkeskeisyys: Töissä käyminen oli haastateltavista yksi vanhoista, miehisyteen kytkeytyvistä, arvoista, joka vaikuttaa edelleen identiteetin ja itsekunnioituksen rakentumiseen. Arvon toteutumista ei pidetty yhtä ehdottomana, kuin aikaisemman kasvattajasukupolven keskuudessa tulo-erojen kaventumisesta johtuvan valinnanvapauden johdosta, joka mahdollistaa myös miesten jäämisen hoitovapaille. Haastateltavat eivät nähneet tienaamista yksinomaan, tai edes ensisijaisesti miehen tehtävänä, se kuitenkin näytteli selvästi rooli heidän elämässään. Syyt vaihtelivat työn takaamista tuloista perheellisen velvollisuuteen, kuitenkin niin, että työ nähtiin oleellisena osana arkea.

Miehisyyden ja isyyden kytkös: Kaikki haastateltavista tunnustivat kytköksen isyyden ja miehisyyden välillä, yksi haastateltavista kyseenalaisti jopa erottelun isyyden ja miehisyyden välillä, painottaen näiden roolien erottamattomuutta kasvatustilanteissa. Toisaalta toinen haastateltava koki, että juuri isyys luo miehen.

”Kyl määhän oon ainaki ajatellu ain et, just vast ku on isä, ni sit olis vast vähä niinku mies.”

Kaikki vastaukset ilmaisivat vaikeutta isyyden ja miehisyyden erottamiseen toisistaan, lopulta voidaan kuitenkin todeta, että isyyden olisi heistä tarkoitus ilmaista ja välittää miehisyyden positiivisimpia arvoja.

6.2 Oman isyyden ja miehisyyden mallit

Tässä haastatteluni osuudessa pyrin ohjaamaan haastateltavaani arvioimaan omaa henkilökohtaista kasvuhistoriaansa ja kuvailemaan omaa varhaisajan vuorovaikutustaan kasvuympäristönsä maskuliinisten auktoriteettien kanssa. Koetin saada haastateltavia kuvaamaan omaan kasvatukseensa liitettyjä miehisiä arvoja ja keinoja, sekä näiden mahdollista siirtymistä, ensin osaksi omaa elämää ja lopulta siirtyen keinoiksi oman lapsen kasvatuksessa. Helpottaakseni työtäni käytän tässä yhteydessä kahta isyyttä kuvaavaa termiä: koettu isyys ja toteutettava isyys.

Koetulla isyydellä (perceived fatherhood) tarkoitan oman, henkilökohtaisen maskuliinisen kasvattajan läsnäolon, tai sen puutteen aikaansaamaa käsitystä miehisestä osallisuudesta kasvatukseen. Koettu isyys kattaa kaikki koetut tapahtumat, myös ne jotka eivät ole suoraan liitoksissa kasvatuksellisiin toimintoihin, mutta jotka muokkasivat haastateltavan mielikuvaa niin kasvattajasta, kuin tämän sukupuolesta yleisesti. Koettu isyys on myös kokoelma abstraktimpia tunteita ja päätelmiä, joita vuorovaikutus tai sen puute herättivät isyydestä. Omassa työssäni koettu isyys tulee esiin henkilökohtaisena kuvauksena omasta kasvuympäristöstä ja miehen paikasta sen sisällä.

Toteutettu isyys (instantiated fatherhood) merkitsee työssäni haastateltavan itsensä harjoittamaa muotoa isyydestä ja hänen sille itse asettamiaan kriteereitä. Toteutettu isyys ei sisällä pelkästään varsinaista toimintaa ja läsnäoloa, jota toteutetaan lapsen läsnä ollessa, se on myös itsensä ilmaisemista isänä niin perheen sisällä kuin ulkopuolellakin, aktiivista ja passiivista henkilökohtaista muutosta niin toiminnassa kuin ajatuksissakin, johtuen roolista isänä. Toteutetun isyyden käsitteen alle pyrin asettelemaan sen kokonaisvaltaisen muutoksen joka isyydellä on miehen elämään. Toteutettava isyys itsessään on aina henkilökohtainen kokemus ja tunne ja neljältä haastateltavalta sainkin 4 ainutlaatuisia kuvausta. Toteutettavan isyyden kuvauksista olen

pyrkinyt keräämään yhtymäkohtia ja toistuvia teemoja. Tulee kuitenkin pitää mielessä, että kaikkien kertomuksien luoma kuva isyydestä oli paljon enemmän kuin muutamit ylöskirjoittamani rivit tekstiä. Omat keräämäni teemat ovat esiin nousseita huomioita isyyden kenttää koskien. Koko isyyden kuvaus, jo pelkästään yhden ihmisen osalta, olisi romaani niin tekstin määrän kuin myös muodon suhteen, eikä se välttämättä tarjoaisi muille muuta kuin mielenkiintoista luettavaa, henkilökohtaisen luonteensa vuoksi. Omassa työssäni nostin esiin niitä pieniä asioita jotka eri ihmisten toteuttamia isyyksiä näytti yhdistävän.

Oman isyyden mallit –osuus painotti lähestymisessään haastateltavan kokemuksia koetusta isyydestä ja sitä miten haastateltavat hahmottivat ja suhtautuivat isyyteen erityisesti ennen sen konkretisoitumista. Tässä osiossa koetin saada haastateltaviani myös pohtimaan eri kehitysvaiheita oman miehisyytensä kehittymisen osalta ja määrittelemään oman sukupuoli-identiteettinsä kehitysvaiheita ja siirtymää pojasta mieheksi. Isyyden yhteydessä pyysin miehiä listaamaan ja kuvaamaan muita elämänsä ”miehen malleja” ja omaa käsitystään samaa sukupuolta edustavan auktoriteetin ja tuen tarpeesta. Kysyin myös haastateltavilta hyvän isän ominaisuuksia, vastaukset olivat yllättävän samankaltaisia.

Tarkoituksenani oli saada haastateltavat myös vertailemaan ja arvioimaan omaa toteutettavaa ja koettua isyyttä. Haasteltavien kuvaukset koetusta isyydestä kiteytyivät pääosin tietystä näkökulmasta luotuun oman isän muotokuvaan, jossa keskiössä oli inhimillisiin erheisiin kykenevä yksilö, ajoittain etäinen ja määrätiedoton hahmo. Suhtautumista isään voidaan kuvata osittain alakuloiseksi, hieman vieraaksi, muttei vihatuksi. Moni haastateltava tunnisti epäkohtia omassa koetussa isyydessä, joita he pyrkivät korjaamaan toteutettavassa isyydessä.

Koettu isyys nosti haastateltavilta pintaan useita mielenkiintoisia ja kuvaavia teemoja, tässä niistä keskeisimmät:

Etäinen isä: Haastateltavien isät nousivat keskusteluihin, joko syrjään vetäytyvinä, tai emotionaalisesti epävarmoina yksilöinä. Isän paikka kasvuympäristössä oli joko autoritääriäinen ”perheen pää”, talouden tienaava ja käytännön asioista huolehtiva osa-

puoli, jonka toimenkuvaan ei kuulu varsinaisesti lapsen hoito, tai lapsen sosiaalisen piirin rajoilla häilyvä miellyttävä, mutta etäinen hahmo, vailla varsinaista roolia.

” (Isä) ei mitenkään erityisemmin sellaista hellyyttä osoittanut lapsiin ”

Haastateltavien kuvauksista välittyi niin psyykkinen, kuin fyysinenkin etäisyys omaan isään, tämän perheen kannalta ensisijaisen tehtävän asettuessa kodin ulkopuolelle, tai vanhempien eron mukanaan tuoman jakautumisen kasvattaessa etäisyyttä entisestään. Yksi haastateltavista nosti esiin isänsä yritykset hakea kontaktia poikaansa tämän vartuttua, mutta kokeneensa itse kasvaneensa ulos tämän läsnäolon tarpeesta. Keskusteluissa nousee esiin isien yritys tehdä lapset osallisiksi omista aktiviteeteissaan, sivuuttaen pitkälti lapsien omat mielenkiinnon kohteet, usein tarkoituksena oli opettaa lapselle jotain, mitä isä itse piti arvossa. Toisaalta isän koettiin myös antaneen lapsille tilaa toteuttaa itseään ja olleen toiminnassaan ajoittain äitiä vapaamielisempi.

Vaihtuvat miehenmallit: Isän lisäksi miehenmalleiksi nimetään esim. isoisä, tai vanhemmat miespuoliset sisarukset, mutta myös tuoreemmat tuttavuudet, kuten esimerkiksi oma appiukko olivat opettaneet heille vielä lähiaikoina asioita miehisyydestä. Miehenmalleihin liitetyt kriteerit näyttäisivät löytyvän halusta ja kyvystä auttaa ja neuvoa, sekä samaistua ja ottaa mallia tilanteissa, joissa omat kyvyt eivät tunnu riittävän. Erityisesti mikäli kuva miehisyydestä ja isyydestä on kasvatuksen aikana jäänyt puutteelliseksi, ollaan näitä toissijaisia miehenmalleja voitu käyttää apuna oman identiteetin ja toimintaan liittyvän arvomaailman muokkaamisessa.

Naisien merkitys kasvattajina: Haastateltavat kuvaavat kasvatuksensa keskeiseksi henkilöksi äidin, erityisesti yksi haastateltavista nostaa esiin myös isoäitinsä perheen matriarkkana niin pojalleen (isälle) kuin lapsenlapsilleenkin. Suurin osa sosiaalisesta kanssakäymisestä ja kasvatuksellisista tehtävistä kasautuivat äidin vastuulla. Haastateltavat pohtivat miehenmallin käsitteen merkitystä, sillä he tunsivat itse saaneensa suurimman osan kasvatuksellisesta annistaan äidin puolelta ja tunsivat nämä opetukset osaksi myös omaa miehisyyttään. Kaikille haastateltaville suurin osa positiivisista arvoista ja asenteista olivat sukupuolineutraaleja ja opittavissa kummaltakin osapuolelta ja myös miehisiä arvoja kyettiin oppimaan naispuolisen kasvattajan taholta.

Isien virheistä oppiminen: Suuri osa haastateltavista kuvaa omassa toteutuvassa isyydessään korjaamaan mahdollisia epäkohtia koetussa isyydessään. Osalle haastateltavista isyyden helpoiten määriteltävä arvo on juuri isän virheistä oppiminen ja tätä kautta vahvempi läsnäolo lapsen elämässä.

”Haastattelija: Mitä sä olet sun isältä varsinaisesti oppinut isyydestä ja miehisyydestä? Minkälainen se esimerkki mikä sieltä tuli oli?”

Haastateltava: Kyl se varmaan enemmän on sitä... Asioita mitä haluaa niinku välttää sitten, että tota...

Opittujen miehisyyden ja isyyden arvojen kaksijakoisuus: Arvot, jotka haastateltavien koettu isyys on synnyttänyt, ovat sekä välitettyjä, että aiheutettuja; välitettyjä silloin kun kyseessä on positiiviseksi koettu aistittava, tai suoraan opetettu tapa suhtautua ympäristöön; aiheutettu, kun arvo on vastareaktio isän toiminnalle (tai sen puutteelle), tai maailmankatsomukselle. Aiheutetut arvot olivat ensisijaisesti sivutuotteita isän toiminnalle, toimintatapoja joita haastateltavat pyrkivät välttämään. Kaksijakoisuudesta huolimatta haastateltavat ovat kyenneet luomaan arvoistaan ehjiä kokonaisuuksia, rakentaen opittujen arvojen päälle ja kehittäen näiden kautta omaa ymmärrystä isyydestä ja miehisyydestä.

Isyydestä ja miehisyydestä välittyneet arvot: Puhuttaessa isyydestä ja miehisyydestä välittyneistä arvoista haastateltavat mainitsivat seuraavat: läsnäolo, jämäkkyys, pitkäjänteisyys, ehdoton rakkaus lasta kohtaan, toiminnallisuus, oikeudenmukaisuus, turvallisuus, auktoriteetti, välittäminen, tunteiden ilmaiseminen, läheisyys, työkeskeisyys ja fyysinen turvallisuus.

Mainituista arvoista läsnäolo, ehdoton rakkaus ja turvallisuus nousivat usein esiin keskustelun kääntyessä koskemaan isyyttä. Nämä arvot toimivat isyyden tukipilareina ja sallivat isyyden muotoutua pitkälti toteuttajansa näköiseksi, ilman kahlitsevaa perustaa. Erityisesti auktoriteetti, toiminnallisuus ja työkeskeisyys ilmenivät ajoittain ristiriitaisessa valossa, toisaalta arvot sisälsivät toimivan perheyhteisön kannalta elin-

tärkeitä rakenteita ylläpitäviä toimintoja, mutta hallitessaan isyyden kenttää, niiden tunnettiin vaikeuttavan sosiaalisten suhteiden luomista omaan jälkikasvuun.

6.3 Oma isyys ja miehisyys

Tässä haastattelun osiossa keskityimme haastateltavan kanssa oman toteutetun isyyden ja miehisyyden kuvaamiseen ja pohdintaan. Haastateltavat kävivät isyyttä koskevaa ajatusprosessiaan läpi, aina alustavista pohdinnoista odotusaikaan, lopulta päätyen tarkastelemaan isyyden jatkuvaa muutosta sen toteuttamisen lomassa.

Polttopisteen siirtyessä aina lähemmäksi haastateltavaa, asiat, kuten tukiverkosto, isyyden ja miehisyyden suhde, isyyden kehittyminen, sekä pohdinnat oman isyyden toteutuksesta nousivat keskustelussa keskiöön. Isä miellettiin osana perhettä ja toisena kasvattajista, tämä tarkoitti sitä, että perheen valtarakenteet eivät olleet kovinkaan hierarkkisia kasvattajien välillä, vaan päätöksenteko ja kasvatuksesta ja perheen roolijaosta pyrittiin päättämään yhdessä äidin kanssa. Esiin nousi vahvasti asettautuminen perheen sisäisiin rooleihin, ei sukupuolen, vaan henkilökohtaisten vahvuuksien kautta.

Osio voitaisiin kiinteyttää haastateltavien kuvauksiin omasta suhtautumisestaan lapseen, parisuhteeseen, sosiaaliseen verkostoon, ulkopuoliseen apuun, sekä omaan isyyteensä, isyyden viitekehyksessä. Seuraavaksi listaan haastatteluissa esiin nousseita oman isyyden keskeisiä teemoja

Isyyden subjektiivisuus: Haastateltavat kuvasivat isyyden kehittymistä jatkuvana prosessina, joka perustui lapsen tarpeisiin reagoimiseen, puolison kanssa sovittuun roolijakoon ja sosiaalisen verkoston tukeen, eivätkä erotelleet kasvatusotteessaan mitään erillisiä metodeja.

”Kun ei ole mitään metodeja, niin yritetään täydentää sitten.”

Ainoastaan yksi haastateltavista isistä kertoi tutustuneensa isyyttä käsittelevään kirjalliseen materiaaliin tavoitteenaan omaan isyyden kehittämiseen, toinen haastateltavista kertoi aikoneensa tutustua materiaaliin, mutta pidättäytyi tästä tuntiensa tarvitsevansa mahdollisuuden elää vielä hetken ”Normaaliallamää” ennen isäksi tuleamista. Isyys koettiin osaksi henkilökohtaista kehitystä ja näin ollen siihen haluttiin kasvaa omilla ehdoilla, hyödyntäen omia vahvuuksia ja rakentaen se yhdessä perheen parissa.

”Haastateltava: Niin se tarkoittaa sitten semmosta materiaalia missä neuvotaan minkälainen isän pitäis olla, ni mä en sitten semmoseen oo tutustunu. Ehkä ne meen valmistelevat hommat on just sitten sitä, että toi me ollaan niinku siinä kasvatuksessa ollaan molemmat mukana ja sitä kautta niinku tehdään se itte ihan omista lähtökohdista ja omilla avuilla niin toi siitä tulee sitten meidän näkönen

Haastatteliija: Niin just sillä tavalla, ettei niinku adoptoi jonkun toisen tapaa kasvattaa vaan löytää sen oman tapansa?

Haastateltava: Ei, nimenomaan niin. Koska sitten se että jos... siinä joutui vetämään jotain semmosta rooliä, joka ei välttämättä ole oma juttu ja se pais-taa läpi sitten siitä. En usko että siitä tulee hyvää sillon. On tavallaan oma it-sensä ja siirtää omia kokemuksia ja arvoja eteenpäin, niillä pitää sitten pär-jätä. Voihan sitten... Varmasti itsekin vois olla parempi ja täydempi ihminen, mutta jos nyt tällä aikataululla, jos opiskelee ja siirtää jälkipolvelle ni se ei niinku...

Haastatteliija: ... Ni ehkä se sisäistäminen ei kuitenkaan..

Haastateltava: Ei se sitten tota... Se olis aika paljon pitkälisempi prosessi.”

Haastateltavat painottivat, että isyyteen kasvaa läsnäololla. Lapsien tarpeet ja itsel-leen luontainen reagointi koettiin tärkeämmäksi, kuin kasvatuksen teoreettiseen, tai valistavaan materiaaliin tutustumine ja pyrkimys kehittymään kasvattajana tätä kaut-ta. Materiaalista myönnettiin löytyvän hyödyllisiä neuvoja, mutta niiden antamia me-

todeja todettiin olevan vaikea toteuttaa keskellä jatkuvasti muuttuvaa perhe-elämän kokonaisuutta. Dialogi lapsen äidin kanssa koettiin myös erittäin tärkeäksi vanhemmuuden muodostumisen kannalta, jopa ennen lapsen syntymää.

Isyyden ensisijaisuus: Kaikki haastateltavat painottivat isyyden olevan elämänsä tärkein osa-alue. Lapsien nähtiin siirtyneen miesten elämässä keskiöön heti alkuhetkistä lähtien ja muuttaen suuresti suhtautumista niin ympäristöön, kuin haastateltaviin itseensä jo odotusaikana. Jokainen haastateltavista kertoi kiinnittäen erityisesti huomiota omaan ajankäyttöön ja priorisoivansa lapsen/lasten tarpeet yli muiden. Muut elämän osa-alueet koettiin tärkeiksi, niin omaa jaksamista, kuin myös isyyttä tukeviksi tekijöiksi.

Lapsen hyvinvointi ja kestävän siteen luominen omaan lapseen nähtiin pitkän aikavälin tavoitteiksi, jotka varmistivat dynaamisen suhteen syntymisen ja kehittymisen isän ja jälkikasvun välillä.

”Lapsi on yksi asia lisää elämässä, mikä on sitten tärkeysjärjestyksessä ensimmäisenä”

”Kyl niinku melkein minkä tahansa olis vaan lopettanu (...)Eihän mitään muuta ihminen jaksais sillai ku (isyyttä)(...) jos olis ollu joku laite mikä tota pitää sua hereillä ni kyl sä olisit varmaa heittäny sen jo pois.”

Halu isäksi: Jokainen haastateltavista sanoi halunneensa isäksi jo ennen raskautta. Osa haastateltavista oli suunnitellut isyyden toteutumista vasta myöhemmällä elämänvaiheella, mutta jokainen heistä sopeutui tilanteeseen ja olivat tyytyväisiä lopputulokseen. Haastateltavista jokainen oli pohtinut potentiaalista isyyttä jo ennen raskautta, kuitenkin eri tasoilla. Osa haastateltavista oli suunnitellut vanhemmuutta yhdessä avo/aviopuolionsa kanssa, jonka tulos raskaus oli ollut, kun taas osa oli pitänyt isyyden toteutumista vielä niin etäisenä tapahtumana, että ajattelu ei ollut edennyt vielä pohdintaa edemmäs. Isyyttä pidettiin luontaisen ja toivottuna elämänvaiheena, jonka toteutumista odotettiin, mutta myös pelättiin.

”Kyl mä ainakin enne kolmeakymmentä, tai joskus halusi et... Kyl mul semmonen mielikuva oli et nuoren tarvii tehd, niinku muksut tehd. Et en mä haluu mikään tyylin neljä-viidekymmene enää sit et kyl sit o jo... ku nyt tuntuu jo näi raskaalt aamuhätykset ja kaikki.”

”Pyöritelly mielessä näitä omia isä kokemuksia ja sit ollaan niissä keskustelutkin vastaavasti (lapsen äidin kanssa), miten hän kokee niinku oman isänsä ja näin niin tua... Niistä ollaan sitten keskusteltu ja vastaavasti äidin roolista ollaan sitten. Ja tua... Ja äitinä olemisesta ollaan niinku (keskusteltu). Sitä ollaan niinku mietitty kyllä.”

”Haastateltava: Mulle on aina ollu selvä niinku, että mä haluan isäksi ja se on aina ollu mulle tärkeä ja perhe on aina ollu tosi tärkeä. Kyllä mä ajattelin.

Haastattelija: Miten sä niinku siihen aikaan, pohdiks sä niinku, et mitä se isyys tulee olemaan vai oliko se vaan enemmänki tää halu ja tämän tyylinen? Pystyks sä enää palaamaan..?

”Haastateltava: Kyl mä siihen varmaan mietin et mitä se vois... Tai tietysti enemmän se oli sitä niinku itsekeskeistä, että minkähänlainen isä mä oikein olisi. Ehkä mulla oli vähän mikä ei nyt sitten... Kuvittelin että mä teen niinku määrätietosemmin semmosta niinku kasvatuksellista... sellasta niinku... Mä otan lapsen niinku kehitysvaiheet huomioon ja muuta. Höpönpöpöt sitä mieltään ehtii miettii.”

Isyyden synnyttämät pelot: Suuri osa haastateltavista mainitse erityisesti tiedon tulevasta isyydestä aiheuttaneen pelkoa. Erityisesti esiin nousivat pelot omista kyvyistä isänä ja perustavanlaatuinen muutos, jonka isyys toisi elämään. Pelot näyttivät aiheuttaneen suuria muutoksia haastateltavien arkeen, jotka lopulta edesauttoivat siirtymistä seuraavaan elämänvaiheeseen.

”Haastateltava: Sitten loppu niin ku kaikki (lapsen syntymä), kaikki tota viikonlopun juoksut ja muut mitä ehkä siihen asti vielä oli, et kyl se niinku... Ja siin vaihees kyl sitä joutu miettimään, et mitä mä haluan elämältä ja minkä-

lainen isä mä haluun olla ja mitä haluun niinku... Et sellaset asiat niinku realisoitu sit sillon

Haastattelija: Ni et se oli just sillai, et joutu nokikkain periaatteessa sen kanssa, et täyty...

Haastateltava: No joo, kyllä. Ja kyllä mä sit siinä semmosen jonkunlaisen kriisin kävin siinä raskauden aikana niinku omassa mielessäni.”

Perheen pää: Suurin osa haastateltavista kertoi pyrkivänsä kasvatuksessa kohti sukupuoletonta roolijakoa, jossa miehisuus tulee esiin kasvattajan identiteettinä, ei perheen tehtäviä ja rooleja määrittelevänä tekijänä. Osa haastateltavista sanoi harjoittavansa vielä perinteistä ”mies perheen pää” käytäntöä, jossa mies saa sanoa viimeisen sanan perheen suurissa ratkaisuisissa. Tämä kuitenkin toteutui niin, että lopullinen päätös syntyi toisen osapuolen kanssa käydyn dialogin tuloksena. Yksi haastateltavista nosti esiin myös näkökulman, että vaikka perheen päätökset syntyisivät puhtaasti dialogin pohjalta, tai ensisijaisena päättäjänä toimisikin äiti, saattaa olla kulttuurillisesti suotavampaa, että ulospäin näyttäisi siltä, että isä on lopulta vastuussa päätösten tekemisestä.

Isyyden aiheuttamat muutokset: 1. Sosiaalinen elämä: Haastateltavista jokainen kertoi isyyden aiheuttaneen vapaa aikansa vähentymistä ja tuoneen muutoksia sen käyttämisessä. Kaikki kertoivat lähipiirin suhtautuneen tietoon perheen lisäyksestä positiivisesti ja saaneensa kannustusta oman lähipiirinsä taholta, mutta että kontaktien vanhoihin tuttaviihin vähentyneen ajanpuutteen ja sen käyttötapojen muutosten takia. Muutosta ei kuitenkaan havainnoida pahana, vaan haastateltavat järjestään sanovat saaneensa isyyden kautta enemmän, kuin mitä ovat sen takia menettäneet muilla rintamalla. Tuttavapiirissä oli myös tapahtunut muutoksia, uusien tuttavuuksien syntyessä muun muassa työpaikalla perheellisten miesten keskuudessa, elämäntilanteiden lähentyessä toisiaan.

2. Elämänhallinta: Kaikki haastateltavista ilmaisivat ”rauhottuneensa” lapsen syntymän jälkeen ja omaksuneensa näin uuden roolin itselleen kasvattajana. Keskusteluissa elämä näyttäisi jakautuvan kahteen suurempaan kokonaisuuteen: Isyyteen suo-

ranaisesti tai välillisesti liittyviin toimiin ja pienempään osa-alueeseen, jonka tarkoituksena on hetkellisesti irrottautua isyydestä ja kerätä voimia, jotta arki ei muodostu liian painostavaksi kokonaisuudeksi. Isäksi tulemisen sanottiin aiheuttaneen aivan omanlaisensa aikuistumisen, joita muut elämänvaiheet eivät yhtä vahvasti olleet saaneet aikaan.

”Haastateltava: Kai mää sit rauhotuin ja osasin sillee varmaa... En mä tiä, osaa sanoo mikä siin sit olis kehittyny

Haastattelija: Semmonen ilmeisesti sit, et rajua siirtymä oli ja osasit sopeutua siihen?

Haastateltava: Joo, joo ja kyl heti sit tuli kaikki, ku muksu synty ni kyl jo heti huomaa et kaikki niinku, kaikki tämmöset... En mä tiedä ei se miehisyyteen mitenkään liity, mut kaikki tämmöset jos itekki, niinku autol ajeli, ni meni mis sattu ja kohelsi ja kaikkee sit ku mä muistan monta kertaa sit joku näytti nyrkkii tai misä mentii rallii, tai jotai. Itekki tekis mieli sillai. Et kyl nopeesti ku osaa... Pelkää niiden lasten puolesta, ku niis ei ite tiedä mis tiel ne nyt on. Osaa kyl samastuu niihin ihmisiin.”

”Väkisinkin vähän joutuu kasvamaan, sitten kun ei voi olla enää semmonen poikanen kuin ennen(...) tulee enemmän velvollisuuksia ja vastuuta.”

3. Ympäristön suhtautuminen isään: Havaitut muutokset ympäristön suhtautumisessa vaihtelivat olemattomista huomattaviin. Osa haastateltavista painotti erityisesti sukulaisten suhtautumisen muuttuneen ja tuntevansa, että heidät otetaan kypsempinä vastaan perheen piirissä. Pääosin muutokset ovat olleet hienovaraisia ja haastateltavat painottivat enemmänkin omaa kokemusta kasvamisesta, jolle ei tarvittu vahvistusta ympäristöstä. Lähes kaikki sanoivat, etteivät olleet asiaan sen enempää kiinnittäneet huomiota, ennen kuin se haastattelussa tuli puheeksi.

6.4 Miehisyyden ja isyyden dilemmat

Miehisyyden ja isyyden dilemmat osiossa kysyin haastateltaviltani mielipidettä joistain lähdemateriaalissani esiin nousseista ajankohtaisista ongelmista, joita näiden nähtiin sisältävän. Materiaalissa esiin nousseita ongelmia ei lähtökohtaisesti omasta elinympäristöstä tunnistettu, tai niiden ei havaittu aiheuttavan sen suurempia kriisejä oman identiteetin tai kasvatuksen tasolla. Miesten itsensä määrittelemät ongelmat olivat joko kulttuurisidonnaisia tai huolia kyvystä sopeutua alati kehittyvään isyyteen henkilökohtaisella tasolla. Huolet miehisyyden identiteetin murenemisesta, tai universaalisen isyyden vaikeasta määrittelystä eivät olleet miehille kovinkaan oleellisia.

Tässä haastattelun osiossa pyrin saattamaan isyyden kriittiseen tarkasteluun. Haastateltavat saivat tilaisuuden kommentoida joitakin isyyden ja miehisyyden teoreettisia ongelmia, sekä arvioida isyyden aiheuttamia muutoksia omassa elämässään erityisesti perheen sisäisen tasa-arvon ja oman identiteettinsä kannalta.

Vanhentunut miehisyyden käsite: Valtaosa haastateltavista painotti perhe-elämänsä tasa-arvoisuutta ja varautuneisuutta perinteisiä sukupuolirooleja kohtaan. Taitojen siirtymän vuoksi haastateltavat sanoivat olevan itsekin pitkälti vastuussa ”miesten töistä”, mutta pyrkivänsä olemaan varsinaisesti jakamatta perheen töitä eri kategorioihin, vaan pyrkivät pitämään yllä ympäristöä, jossa kaikki kasvattajista olivat kykeneviä toimimaan sekä itsenäisesti että saumattomassa yhteistyössä. Käsitteet perinteisen miehisyyden käsitteestä tulivat näkyviin myös puhuttaessa mahdollisesta ”miehisyyden kriisistä”, tarkoittaen miehisyyden määrittelemättömyyttä ja tästä kenties syntyvää epätietoisuutta omaan sukupuoleen liittyvästä identiteetistä. Haastateltavat kokivat luovansa oman identiteettinsä luonnostaan, selvää jakoa ei tarvittu, sillä oma identiteetti muodostui luonnollisesti sosiaalisen elämän ja toiminnan kautta.

Ohjaamisen ja itsenäisyyden tasapaino : Vastuu lapsesta ja tämän ohjaamisesta nähtiin tärkeäksi, mutta toisaalta tulevaisuudessa esiin nouseva tarve irrottautua ja antaa lapselle mahdollisuus itsenäisyyteen koettiin tärkeäksi kasvatukselliseksi tehtäväksi. Koska haastateltavien lapset olivat vielä pieniä, ei ohjaavaa otetta lapsiin pidetty ongelmana, haastatteluissa kuitenkin nousi esiin tietoisuus tarpeesta astua myös syrjään

lasten kasvaessa. Tasapainon löytäminen tuen ja itsenäisyyteen ohjastamisen välillä nähtiin yhdeksi tulevaisuuden haasteista.

Modernin kasvuympäristön asettamat haasteet: Modernin tietoyhteiskunnan pelättiin aiheuttavan joitain aikaisemmille sukupolvelle tuntemattomia haasteita isyyden muodostumisen ja kasvatuksen kannalta. Lapsen rajoittaminen esim. Internetin käytön osalta nähtiin potentiaalisesti haasteeksi tulevaisuudessa, samoin koettiin, että alati kasvava materialismi painottaa moraalikasvatuksen merkitystä tulevaisuudessa. Yksi haastateltavista nosti esiin modernin sosiaalisen median aiheuttamat paineet itse isyyden identiteetille. Mielenpitojen ja ohjeiden kasautuessa eri sivustoille, tietoa etsivä isä saattaa saada ristiriitaista tietoa, tai tuntee itsensä kyvyttömäksi liian suuren vertailumateriaalin edessä, näin ollen uusilla moderneilla foorumeilla nähtiin olevan kaksijakoinen vaikutus isyyteen. Osaa esiin nousseista kasvatukseen liitettävistä ideologioista pidettiin myös turhina ja enemmänkin muodikkaina, kuin osana kestävä isyyden kehitystä.

6.5 Isään suhtautuminen sosiaali- ja terveysalalla

Haastatteluideni viimeisessä osiossa kysyn miehiltä heidän näkemystään tavasta jolla heidät on otettu vastaan terveys- ja sosiaalialan palveluissa, joissa he ovat asioineet erityisesti isän asemassa. Valtaosa keskustelusta ohjautui koskemaan neuvolakäyntejä, joista jokaisella haastateltavista oli ainakin jotain kokemusta. Neuvoloiden ulkopuolelta kokemukset eri palvelujen käytöstä olivat erittäin vähäisiä ja valtaosassa haastatteluja nämä puuttuivat kokonaan. Pääosa sosiaali- ja terveysalan kontakteista tapahtui odotusaikana.

Seuraavaksi käsittelen muutaman esiin nousseen teeman.

Äidin ansaittu asema palvelujen keskiössä: Lähes joka kerta haastateltavien asioidessaan sosiaali- ja terveysalan palveluissa isän asemassa paikalla oli ollut myös lasten äiti. Haastateltavat totesivat, että vaikka myös heidät otettiin huomioon käydyissä keskusteluissa, oli äiti, sekä tämän ja lapsen terveys etusijalla, mikä koettiin oikeute-

tuksi. Isät eivät tunteneet tarvinneensa yhtään enempää huomiota osakseen, kuin saivat ja totesivat, että neuvolakäynnit olivat erityisesti suunnattuja äideille ja kokivat tätä kautta saaneensa tarpeeksi apua omaan perhe-elämäänsä. Yksi haastateltavista ilmaisi, että erityisesti synnytysvalmennuksessa isä joutui taka-alalle statistin rooliin.

”Haastateltava: Tietysti se focus on äidissä; äidissä ja lapsessa ja se nyt... En odottanutkaan mua nyt siellä taputeltas selkään, et hieno homma, että mi-tes tä ny sit toimi et...

Haastattelija: Ni et focus oli oikeassa paikassa?

Haastateltava: Juu ettei se niinku... Taas tullaan siihen toi... Jos täytyy jotakin rooleja jakaa niin kyl sen toi noin pitää mennäkin että... Tua... Odotus on sitä äidin aikaa loistaa, eikä siin oo niinku isänä ja miehenä vaadittava mitään siivuu.”

Äiti tiedon välittäjänä: Haastateltavat olivat osallistuneet vaihtelevasti odotusajan neuvolakäynteihin ja näin ollen ensikäden tiedon määrä vaihteli. Ne isistä jotka eivät yhtä aktiivisesti varsinaisessa käynteihin osallistuneet saivat pääosin tiedon lapsen äidin välittämänä. Riippumatta siitä osallistuiko isä neuvolakäynteihin, tietoa joka tapauksessa käytiin yhdessä avio/avopuolison kanssa läpi jälkeenpäin.

Isyyttä tukevien tapahtumien vähäisyys/tarpeettomuus: Ainoa esiin noussut isyyttä tukeva sosiaali- tai terveysalan tapahtuma neuvolakäyntien lisäksi oli yhden haastateltavan kohdalla edellä mainittu isien ilta. Haastateltavat kertoivat, etteivät tienneet mitään isyyttä tukevista tapahtumista, mutta etteivät olleet myöskään tätä aktiivisesti etsineet.

Arvostava kohtaaminen: Kaikki haastateltavista isistä tunsivat, että ammattiyhteisö oli ottanut heidät tarpeeksi hyvin huomioon, vastannut esitettäviin kysymyksiin ja olleet avuksi perheen valmistamisessa.

Yksi isistä mainitsi halunneensa neuvolakäynneillä enemmän tietoa erityisesti lapsen henkisestä kehityksestä ensimmäisen vuoden aikana, muuten palveluihin oltiin pääosin tyytyväisiä.

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Haastattelemisani miehissä näkyi selvästi miehisyyden muutos, mutta itse en menisi niin pitkälle, että luonnehtisin tätä kriisiksi. Haastateltavat ilmaisivat selkeästi kunnioittavansa edeltäviä sukupolvia ja näiden selviytymistä omissa rooleissaan, mutta omassa arjessaan he pyrkivät luomaan jotain itsensä näköistä. Osa miehistä haki kokonaisvaltaista muutosta omaan perhedynamiikkaansa, kun taas osa keskittyi erityisesti lapsiin ja jatkuvaan läsnäoloon näiden elämässä. Isyys itsessään oli kyllä muutos haastateltavien elämässä, mutta se ei varsinaisesti muuttanut heitä itseään. Haastateltavat kokosivat itsestään voimavaroja jotka auttoivat tukemaan isyyttä, he uudelleen priorisoivat elämänsä ja nostivat lapsen ja vanhemmuuden jalustalle. Isyyden toivottiin kuvastavan omaa persoonallisuutta ja moraalikäsitystä, joka vastuun myötä muotoutuisi lapsen kehitystä ja lopulta itsenäisesti selviytymistä tukevaksi ideologiaksi, jota lapsi puolestaan itse kehittäisi ja siirtäisi eteenpäin. Itse näkisin isyyden aiheuttamat muutokset sisäisiksi ja luonnetta jalostaviksi, ainakin omien haastateltavieni kohdalla. Vaikuttaisi siltä, että isän tulee täysin sisäistää omat kasvatusmetodinsa, jopa siihen pisteeseen, että hänen on vaikea erottaa niitä omasta identiteetistään, tämä saattaa vaikeuttaa reflektointia ja ulkopuolisen avun hyväksymistä.

Haastateltavilleni erittäin tärkeä peilauspintaa tarjoava tekijä oli parisuhde, jossa vanhemmat yhdessä kehittivät vanhemmuuttaan ja antoivat palautetta toisilleen kasvatukselta, intiimin ja välittömän vertaissuhteen puutos luultavasti vaikeuttaa oman isyyden arviointia. Itse pohdin, kuinka vaikeaa miehen on vastaanottaa, tai edes saada kritiikkiä omasta isyydestään, mikäli lähipiiristä ei löydy toista henkilöä joka on yhtä kiinteä osa lapsen elämää ja asemassa, josta voi jatkuvasti tarkkailla toisen suoritusta, voisin kuvitella, että juuri tämä on yksi niistä syistä, miksi isät suhtautuivat varautuneesti ulkopuoliseen apuun. Perusasioita syvemmälle mentäessä vaikuttaisi

siltä, että neuvojan tulee olla erittäin hyvin perillä niin isästä, lapsesta, kuin näiden välisestä suhteestakin kyetäkseen antamaan isälle neuvoja tämän isyyden toteuttamisesta. Kestävien isyyden rakenteiden luomisen kannalta, lienee rakentavinta saattaa isä keskusteluun jossa hän itse kykenee arvioimaan omaa isyyttään ja kykenee arvioimaan hänelle tarjottuja neuvoja niin oman itsensä, kuin myös lapsensa kautta. Isille tuntuu olevan tärkeää, että he kykenevät luomaan oman versionsa isyydestä ja juuri tätä tulisi tukea myös ammatilliselta taholta. Isän rehellisyys omalle itselleen, niin kasvatuksen kenttää muodostaessa, kuin myös kritiikin vastaanottamisessa vaikuttivat ensisijaisen tärkeiltä kestävän isyyden mallin luomiseen.

Omassa tutkimuksessani muodostunut kuva isyydestä muistutti osittain idealisoitua, ulospäin suuntautuvaa miehisyyden versiota, jossa isä parhaimpansa mukaan pyrki välittämään lapseensa positiivisia puolia itsestään ja tukemaan myös ulkopuolisia vaikutteita jotka tuntuivat tukevan tämän kehitystä. Miehisuus ei toki ollut ainoa isyyttä määrittelevä tekijä. Isyys oli vanhemmuuden toinen puoli, tai vielä tarkemmin osa sen kokonaisuutta. Arvot jotka siirtyivät seuraavalle sukupolvelle, eivät olleet haastateltavista sukupuolisidonnaisia, silti haastateltavat eivät sanoneet pyrkivänsä kasvattamaan lastaan täysin sukupuolineutraalissa ympäristössä. Sukupuolen merkitystä ei haluttu painottaa, mutta kulttuurin sisällä sen sisältämät erot haluttiin tehdä tiettäväksi, jos jopa vain siksi, että lapsi säästyy kiusaamiselta ja hämmentymiseltä tulevaisuudessa.

Isyyden nähtiin perustuvan hellyyden, rajojen asettamisen ja läsnäolon periaatteille. Isät pyrkivät pitkälti paikkaamaan niitä epäkohtia, jotka olivat omassa isyydessään kokeneet, mutta tämä tarkoitti myös astumista tuntemattomalle maaperälle. Läsnäolo opetti isää parhaiten toimimaan lastensa kanssa, mutta pelko omien kykyjen riittämättömyydestä oli myös läsnä, toisaalta voidaan myös pohtia ovatko nämä pelot juuri osasyynä jatkuvaan kehitykseen jota isät kävivät läpi, omat riittämättömyyden tunteet; mikäli ne eivät muodostuneet ylitsepääsemättömiksi, mitä haastateltavieni kohdalla ei ainakaan näyttänyt tapahtuneen; pakottavat isät kohtaamaan lapset yhä uudelleen ja arvioimaan omaa suoriutumista. Isän suoritus voi tuskin koskaan olla täydellinen, eihän isyydellä itsessään ole selvää määritelmääkään ja lopulta onnistumisen määrittelee lapsi varttuessaan peilaten omaa kokemustaan oman aikansa isyyksiksi.

Haastateltavat eivät kokeneet monia isyyteen ja miehisyyteen liittyviä lähdemateriaalissani lueteltuja epäkohtia omakohtaisiksi ja osa ilmaisi, että näiden vakavuutta oli jopa paisuteltu. Sukupuoli-identiteettiin liittyvät kysymykset ovat nousseet pintaan kuilun kaventuessa miehisyyden ja naiseuden välillä, joten ei lienekään yllätys, että näitä historiallisesti ja kulttuurillisesti merkittäviä asetelmia otetaan uuteen käsitteelyyn. Ongelmien kärjistäminen ja ajoittain turhan syvälinen teoreettinen tarkastelu toisaalta tekee näistä vieraita itse kohderyhmälle, mutta pakottaa arvioitsijoita tarkastelemaan niitä kriittisesti. Sukupuolien vapautuminen perinteisistä rooleista on sitonut ne aivan uudella tavalla yhteiskuntaan ja sen alati muuttuvaan luonteeseen, muokaten ja mukautuen ympäristöön antaen tilaa ajalle luonnolliseen, nopeampaan kehitykseen.

Haastateltavat olivat pääosin tyytyväisin sosiaali- ja terveysalan palveluihin. Koh-taamistilanteet koettiin luonteviksi ja painopisteen todettiin oikeutetusti olevan äidin puolella. Näkökulma isien ahdingosta palvelujen asiakkaana ei näyttänyt pitävän haastateltavien kohdalla paikkansa. Sosiaalialan reagoiminen esiin nostettuihin on-gelmakohtiin saattaa olla yksi syistä positiiviseen palautteeseen, mutta itse näkisin sen ensisijaisesti johtuvan vahvistuvasta isyydestä. Epävarmuus omaa isyyttä koh-taan ei ollut tasolla, jossa ulkopuolisen tarpeen apu olisi ollut pakottava. Isät ovat määrätietoisempia ja luottavat enemmän omiin kykyihinsä kasvattajina. Lapsen kasvatuksessa oltiin mukana alkumetreistä lähtien, eikä mikään vanhemmuuden aspekti vaikuttanut täysin vieraalta. Haastateltavat olivat oma-aloitteisia isyydessään ja pyr-kivät ymmärtämään lastaan ja vastaamaan tämän tarpeisiin. Itsevarmuus saattaa osal-taan myös vaikeuttaa avun tarpeen tunnustamista ja erityisesti neuvola näyttäisi muodostuvan haastateltavien mielessä ensisijaisesti äidin tueksi. Näkisin, että isien kohtaamista ja juuri heille suunnattuja palveluita olisi ajoittain hyvä painottaa ja ke-hittää osana toimivaan vanhempien tuen palveluverkoston. Perhedynamiikan ja oman isyyden merkitystä on hyvä painottaa, mutta isille on tehtävä selväksi että apua on mahdollisuutta saada myös ammattilaisten tasolta. Erityisesti saattaisi olla kannatta-vaa tukea ensimmäisen lapsen syntymää odottavien isien jaksamista. Tuki ensimmäi-sen lapsen odotusaikana saattaa helpottaa siirtymää elämänvaiheesta toiseen ja avun hakemisen kynnyksen tulevaisuudessa olisi luultavasti alempi, mikäli jo isyyden ensi-vaiheissa apua olisi tarjottu myös palvelujen taholta.

Suuri osa haastateltavista ilmaisi varautuneisuutensa järjestettyjä vertaistukiryhmiä kohtaan, itse näkisin, että tämäkin mahdollisuus on kuitenkin hyvä olla olemassa. Isyys vaikuttaisi kehittyneen huomattavasti sukupolvien välissä haastatteluistani päätellen, mutta siitä ja siihen liittyvistä peloista puhuminen vaikuttaisi vieläkin olevan erittäin vaikeaa, jopa tilanteissa, joissa se saattaisi huomattavasti helpottaa isän itsensä jaksamista. Mahdollisuudet kahdenkeskeisiin keskusteluihin työntekijän kanssa, jossa myös käytäisiin läpi mahdollisten ryhmäkeskustelujen sisältöä, saattaisi rohkaista isiä osallistumaan kokoontumisiin ja helpottamaan yhdessä siirtymää.

8 TUTKIMUKSEN EETTISYYS JA LUOTETTAVUUS

8.1 Tutkimuksen eettisyys

Oma päämääräni tutkimuksen osalta on ollut alusta lähtien ilmaista haastateltavien oma näkemys isyydestä. Haastattelujeni venyminen noin 90 minuutin mittaan johtuu osittain juuri pyrkimyksestä saada isät keskitetysti pohtimaan esiin tuomiaan mielipiteitä. Mikäli mielipiteet jäivät epäselviksi, tai niihin sisältyi paradokseja keskustelun kontekstin yhteydessä, olen jättänyt ne tutkimuksen kirjallisen osuuden ulkopuolelle. Olen pyrkinyt analysoimaan jokaisen käymistäni haastatteluista mahdollisimman yksityiskohtaisesti. Mikäli haastateltavieni mielipiteiden ilmaisu vaati suoranaista tulkintaa omalta osaltani, ovat nämä kohdat joko muodostuneet osaksi henkilökohtaista pohdintaani, tai rajattu työstä pois kokonaan.

Sitaatit joita työn tutkimusta kuvaava osuus sisältää esiintyvät niiden alkuperäisessä kontekstissa. Olen nähnyt vaivaa säilyttääkseni haastateltavieni persoonallisuuden ehjänä tutkimusta kirjoittaessani, kuitenkin niin että heidän henkilöllisyytensä ei paljastu tai lähtisin tekemään liian yksilöllisiä analyysejä yksittäisistä haastateltavista.

Tein haastattelujeni alussa selväksi mitkä olivat teemat, joita halusin käsitellä. Mikäli tilanne vaati, niin selvensin teemoja haastateltavilleni dialogin kautta pyrkien löytämään ulottuvuuden joka oli isille itselleen olennainen ja helposti lähestyttävä. Omasa kommentoinnissani pyrin olemaan maltillinen ja varoin panemasta sanoja haastateltavieni suuhun. Opinnäytetyön läpiviemisen lisäksi tavoitteenani oli kehittää omaa ymmärrystäni aiheesta, tämä onnistui parhaiten asettumalla seuraajan ja tiedonhakijan rooliin.

Haastattelut hävitetään tutkimuksen saadessa arvosanan, eivätkä haastateltavien henkilöllisyydet tule lopullisessa tuotoksessa esiin, haastateltavia ollaan informoitu näistä seikoista ja he ovat nämä hyväksyneet.

8.2 Reliabiliteetti ja validiteetti

Tutkimuksen muodosta johtuen on sen reliabiliteettia ja validiteettia ajoittain vaikea mitata. On vaikea kuvitella, että toistettaessa eri haastateltavilla tulokset olisivat täysin samanlaisia. Itse uskon että samoja näkökulmat nousisi esiin ja haastattelijan aktiivisella osallistumisella keskusteluun tutkimus pidetään hyvin tutkimusongelman parissa. Koska tarkoituksenani oli tuoda esiin isien itsensä käsitys miehisyydestä, isyydestä ja heille suunnattujen palvelujen toimivuudesta, uskon että teemahaastattelu antoi tarpeeksi vapautta ja rajausta kokonaiskuvan luomiseen. Tutkimuksen ja sen tulosten osalta validiteetti mielestäni toteutuu, mittausmenetelmän vastatessa tutkimusongelman tarpeita ja tulosten (haastateltavien esiin nostamien teemojen) syntyessä haastattelujen analysoinnin pohjalta. Reliabiliteetin suhteen tilanne onkin kaksijakoisempi, toisaalta tutkimus kuvaa juuri haluttua: haastateltavien mielipiteitä ja jäsenystä teemojen suhteen. Toistettavuuden suhteen reliabiliteetti on kuitenkin rajallinen haastateltavien henkilökohtaisten kokemusten muuttuessa. Jotta tutkimuksen tavoitteet saavutettaisiin, on tutkimus toteutettava joustavasti mukautuen haastattelu-tilanteeseen. Oma oletukseni on, että haastateltavien määrän noustessa esiin nousevien teemojen määrä lisääntyisi, mutta toisaalta osa näistä nousisi keskeisempään osaan.

Mikäli oletetaan, että teemahaastattelu on oikea menetelmä tutkimuksen toteuttamiseen takaa tutkimuksen eettisyys mielestäni pitkälti tavoitteiden saavuttamisen. Mikäli haastateltavien mielipiteet on saatu selville muodossa joka tukee tutkimusta.

8.3 Oman työskentelyn pohdinta

Jo ennen työni aloittamista tavoitteenani oli etsiä itselleni aihe, joka olisi minulle sekä tuntematon, että mielenkiintoa herättävä. Opinnäytetyö ei ollut ainoastaan opiskeluaikani kattavin projekti, lisäksi se oli yksi elämäni intensiivisimmistä oppimisprosesseista. Aihealue oli teorian ja kohderyhmän aivoitusten osalta itselleni entuudestaan vieras ja ennen kirjoittamisprosessin alkamista tutustuinkin kattavasti mahdollisimman monipuolisesti aiheesta kertovaan materiaaliin. Syventyessäni materiaaliin opin mielestäni jäsentämään isyyttä tavalla, joka auttoi minua sekä ymmärtämään, objektiivisesti tarkastelemaan isyyttä ja sen ulottuvuuksia.

Käsitykseni miehisyydestä ja isyydestä oman kulttuurinsa ilmentyminä ja sisään rakennettuina mekanismeina kasvoi huomattavasti työn edetessä ja siirtyessäni työssäni tutkimusvaiheeseen kykenin jo mielestäni hyväksyttävällä tasolla analysoimaan keskustelua, sitä samalla käydessäni. Ymmärrykseni syventyi entisestään muotoillesani omaa tutkimustani ja tarkastellessani teemoja jotka haastatteluissa olivat nousseet pintaan.

Opin sopeutumaan haastattelutilanteisiin, ohjaten keskustelua tutkimuksen kannalta oleellisille raiteille, kuitenkin kahlitsematta, tai sanelematta keskustelun kulkua. Luottamukseni omiin kykyihini haastattelutilanteissa kasvoi huomattavasti tutkimukseen liittyvien kokemusteni kautta.

Parannettavan varaa löydän omista verbaalisista kyvyistäni, liian usein huomasin keskittyneeni liikaa haastateltavieni sanomisiin ja tajuten vasta hieman myöhässä, että tilanne oli hiljentynyt ja oma tehtäväni oli alkaa jälleen ohjaamaan keskustelua uusille urille. Siirtyessäni temasta toiseen jouduin usein toistamaan itseäni ja selvittämään ajatukseni ennen kuin haastateltava sai kiinni käsiteltävän teeman ytimeä, tämä oli puhtaasti oma syyni sillä haastattelun kokonaisuuden hahmottaminen tuotti

itselleni vaikeuksia erityisesti ensimmäisten haastattelujen aikana. Työskentelyni olisi saattanut helpottua, mikäli olisin vielä konkretisoinut ajoittain abstraktiksi jääneitä kysymyksiäni. Toisaalta mietin, että liika yksinkertaistaminen olisi supistanut tutkimukseni antia.

Yksi selvästi parantamista vaativa osa-alue työskentelyssäni on ajankäytön suunnittelu. Opinnäytetyöni aikataulut muuttuivat jatkuvasti ja jouduin muokkaamaan suunnitelmiani eri työvaiheiden joko venyessä, tai lykkääntyessä. Käytin aivan liian kauan aikaa pohjamateriaaliin tutustumiseen ja ylöskirjaamiseen jättäen rajallisen ajan tutkimuksen toteuttamiseen ja ylöskirjaamiseen.

Kvalitatiivinen tutkimusote tuntui ennen varsinaista toteutusta tutummalta kuin kvantitatiivinen, mutta vaadittu työmäärä yllätti minut tyystin. Olen vahvasti sitä mieltä, että teemahaastattelu oli oikea tutkimusmenetelmä valitsemalleni aiheelle, mutta minun olisi pitänyt tutustua menetelmään tarkemmin ennen sen toteuttamista.

Pystyin mielestäni hyödyntämään opiskeluaikoina saamaani teoreettista tietoa ja käytännön osaamista. Erityisesti haastattelutilanteissa pyrin hyödyntämään oppimiani keinoja keskustelun avaamiseen ja luonnollisen tilanteen luomiseen. Pyrin olemaan mahdollisimman vähäsanainen, mutta käsittelemään asioita myös mahdollisimman monipuolisesti, tutkimukseen vaikuttavan tulkinnan välttämiseksi.

Jouduin työtä tehdessäni refleктоimaan omia tarkoitusperiäni työn suhteen. Mikä oli tärkeitä työn lopullisen muodon kannalta ja mikä taas kiinnosti itseni, muttei ollut oleellista työn osalta. Jouduin tekemään kompromisseja, jotka lopulta mielestäni paransivat työn ulosantia.

Mikäli mahdollista, haluaisin jatkaa työskentelyä opinnäytetyöni tiimoilta. Mielestäni opinnäytetyössäni näkyy mahdollisuus tutkimuksen jatkamiseen. Uudet esiin nousseet teemat ja mahdollisuus laajempaan haastateltavien joukkoon luovat mielestäni oivan kasvupohjan laajempaan ja tarkemmin ohjattuun tutkimukseen. Erittäin mielenkiintoine, mutta haastava suunta jatkotutkimukselle olisi lähteä tarkastelemaan aihetta esim. syrjäytyneiden, alkoholiongelmaisten tai mielenterveysongelmista kärsivien isien kannalta.

LÄHTEET

Huttunen, J. 2007. Isyyspakkaus. Otava.

Huttunen, J. 2001. Isänä Olemisen Uudet Suunnat, PS-kustantamo.

Forsberg, H. & Nätkin R. 2003. Perhe murroksessa. Gaudeamus Helsinki University Press.

Badinter, E. 1993. Mikä on mies. Gummerus.

Hakala, T. 2009. Isän kasvatusoppi. Gummerus.

Jämsä, J. & Kalliomaa, S. 2010. Isyyden kielletyt tunteet. VL- markkinointi Oy.

edutube www- sivut. Viitattu 3.4.2014. <http://edutube.org>.

Dr. James Dobson's family talk www- sivut. Viitattu 3.4.2014. <http://drjamesdobson.org>.

Flam, F. 2007. The evolution of sex roles anthropologists are looking at how prehistoric tasks were divided, perhaps indicating the moment when we became truly human. philly.com. Viitattu 8.4.2014. <http://www.philly.com>.

Clark, J. 2010. Prehistoric dads helped with childcare. NBC News www- sivut. Viitattu 8.4.2014. <http://www.nbcnews.com>.

Gender in the Proceedings. Old Bailey www- sivut. Viitattu 11.4.2014. <http://www.oldbaileyonline.org>.

Gauntlet, D. 2008. Media, Gender and Identity: An introduction. Routledge . Viitattu. 9.4.2014. http://www.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=ScR9AgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=modern+male+identity&ots=cN1WtmUjnC&sig=m7kGwCtmSZcqt0laPXrw5romP04&redir_esc=y#v=onepage&q=modern%20male%20identity&f=false

Mosse, G. 1996. Image Of Man, Creation Of Modern Masculinity. Oxford University Press. Viitattu 8.4.2014. http://www.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=kXd_2_ebSekC&oi=fnd&pg=PA3&dq=modern+masculinity&ots=9g80P_eS1h&sig=dil26QcCtvdP1fKkBzd40ZS8pHc&redir_esc=y#v=onepage&q=modern%20masculinity&f=false

Aalto, I. 2001. Maskuliinisuus ja Isyys: Sukupuoli miesten kirjoittamista isyyskertomuksista. Historiallisia papereita julkaisusarja (14). Historiallinen yhdistys Ry. Viitattu 29.3.2014. <http://www.helsinki.fi>

Jokinen, A., Ahlbäck, A. & Kinnari, K. 2012. Nakymätön sukupuoli näkyväksi. Teoksessa A. Jokinen (toim.) Mieskysymys: Miesliike, -työ, -tutkimus ja tasa-arvopolitiikka. Viitattu 29.3.2014. Tampere University Press, 171-182, http://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/68022/mieskysymys_2012.pdf?sequence=1

- Varanka, J. 2003. Miesten ja feminismin ongelmallinen suhde – Ideologisia dilemmoja Man- Sähköpostilistalla. Helsingin yliopisto. Sosiaalipsykologian laitos. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 20.4.2014.
<http://ethesis.helsinki.fi/julkaisut/val/sosps/pg/varanka/miestenjp.pdf>
- Messner, M. 2000. *The Gender Lense, Politics Of Masculinities, Men In Movements*. AltaMira Press. viitattu 20.4.2014.
http://books.google.fi/books?id=nG8MGcopgWQC&printsec=frontcover&hl=fi&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false
- McCann, R. 1999. Father, families and the future fatherhood in an historical context. Teoksessa S. Birks & P. Callister (toim.) *Perspectives on Fathering*. Centre for Public Policy evaluation. College of Business, Massey University. Viitattu 5.7.2014
<http://www.massey.ac.nz/~wwcppe/papers/cppeip04/cppeip04.htm>
- Gray, P. & Anderson, K. 2010, *Fatherhood: Evolution and human paternal behaviour*. Harvard University Press. Viitattu 10.5.2014.
http://books.google.fi/books?id=Yz_JkWGbMaQC&pg=PA37&lpg=PA37&dq=father+in+hunter+gatherer+society&source=bl&ots=uuPjWZTMgJ&sig=JOtl_x4fhq_dFrxeWzEK7kIle6U&hl=fi&sa=X&ei=_V4XU78thLrgBLnjgfAB&ved=0CFYQ6AEwBA#v=onepage&q=father%20in%20hunter%20gatherer%20society&f=false
- A-level Sociology, teaching notes: Family Life: The Nature and Extent of Changes Within the Family Group (1). Opettajan materiaali sociology.org.uk www- sivulta. Viitattu, 11.5.2014.
<http://www.sociology.org.uk/fchan1.pdf>
- Dads Through The Ages: A history. Dad.info www- sivut. Viitattu 11.5.2014.
<http://www.dad.info>
- Mannerheimin lastensuojeluliiton Lempäälän yhdistyksen www- sivut. Viitattu 27.5.2014.
<http://lempaala.mll.fi>
- Pienperheyhdistyksen mieskaveritoiminnan www- sivut. viitattu 12.5.2014.
<http://www.mieskaverit.fi>
- Eerola, P. 2008. *Isyys Liikkeessä: Tutkimus nuorista miehistä, isyydestä ja muutoksesta*. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Pro Gradu- tutkielma. Viitattu 12.5.2014.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80629/gradu03583.pdf?sequence=1>
- Ylinen, M. 2002. *Isyys, uusiutuva luonnonvara: Keski-ikäisten miesten kokemuksia isyydestä*. Jyväskylän yliopisto. Chydenius- instituutti. Pro gradu- tutkielma. viitattu. 15.5.2014.
<https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/10353/myline.pdf?sequence=1>
- Hakkarainen, K & Kosola, A. 2009, *Isyys isän silmin: Isien omia kokemuksia isyydestä*. Keski- Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinäytetyö. Viitattu. 2.6.2014.
http://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/5895/hakkarainen_kristiina_kosola_anu.pdf?sequence=1

- Day, R & Lamb, M. 2004. Conceptualizing and measuring father involvement. Routledge. Viitattu 11.5.2014.
http://www.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=7qmPAgAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=michael+lamb+father+involvement&ots=XZIS2DBf7C&sig=gDHpI_zxtoqpaRLgUVASD1Jc9ck&redir_esc=y#v=onepage&q=michael%20lamb%20father%20involvement&f=false
- Lamb, M & Lewis, C. 2007. Understanding fatherhood: A view of recent research, Joseph Rowntree Foundation. Viitattu 20.5.2014. <http://www.men-care.org/data/understanding-fatherhood.pdf>.
- Lamb, M. 2004. Role of father in child development. John Wiley & Sons. Viitattu 11.5.2014.
http://www.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=iwdjF4r_OF0C&oi=fnd&pg=PR9&dq=michael+lamb+father+involvement&ots=hQN3_Ixr_k&sig=V11MCHdJQsLnx-6OjZMZsKqVW5k&redir_esc=y#v=onepage&q=michael%20lamb%20father%20involvement&f=false,
- Tiihonen, A. 2009. Isyyden Pelikentät – työkirja miehille ja isille. Mannerheimin lastensuojeluliitto. Viitattu 27.5.2014. <http://mll-fi-bin.directo.fi/@Bin/347404f5517cc592088c82f2a07fd9b4/1395666636/application/pdf/11803206/VIN%20Isyyden%20pelikent%C3%A4t%20web.pdf>.
- Mäki, S. 2013. Narratiivinen tutkimus miesten kohtaamisen ja kuulluksi tulemisen kokemuksista sosiaalityön asiakkuudessa. Lapin yliopisto. Yhteiskuntatieteiden tiedekunta. Pro gradu- tutkielma. viitattu 28.5.2014.
<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/90521/M%C3%A4ki.Sanna.pdf>
- Tienvieri, S. 2011. Isien kokemuksia kohtaamisista sosiaalityöntekijöiden kanssa. Helsingin yliopisto. Valtiotieteiden tiedekunta. Pro gradu- tutkielma. Viitattu 28.5.2014
<https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/26377/gradu.pdf?sequence=2>,
- Connell, R. 2005. Masculinities: Second edition. University of California Press. Viitattu 28.5.2014.
http://www.google.fi/books?hl=fi&lr=&id=C8zb0oBUZxcC&oi=fnd&pg=PP1&dq=connell+hegemonic+masculinity&ots=Y1zAOsOvKo&sig=svuLuAZTKqScN_OLvJVq8Erw8uU&redir_esc=y#v=onepage&q=connell%20hegemonic%20masculinity&f=false
- Connell, R & Messerschmidt, J. 2005. GENDER & SOCIETY: Hegemonic Masculinity: Rethinking the concept, SAGE Publications. Viitattu 28.5.2014.
[http://www.engagemen-me.org/sites/default/files/Hegemonic%20Masculinity-%20Rethinking%20the%20Concept%20\(R.%20W.%20Connell%20and%20James%20W.%20Messerschmidt\).pdf](http://www.engagemen-me.org/sites/default/files/Hegemonic%20Masculinity-%20Rethinking%20the%20Concept%20(R.%20W.%20Connell%20and%20James%20W.%20Messerschmidt).pdf)
- Ensi- ja turvakotien liiton www- sivut. Viitattu 1.8.2014.
<http://www.ensijaturvakotienliitto.fi/tyomuodot/vakivaltatyo/jussi-tyo2/>
- Isyyslaki. 1975. L 5.6.1975/700 muutoksineen

Oikeudenkäymiskaari. L 1.1.1734/4 muutoksineen

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta. L 8.4.1983/361 muutoksineen

Laki holhustoimesta. L 1.4.1999/442 muutoksineen

Nimilaki. L. 9.8.1985/694 muutoksineen

Haastattelun runko

1. Mehisyys:
  - a. Määrittele, mitä miehisyyden mielestäsi on?

2. Oman isyyden ja miehisyyden kehittyminen
  - a. Haastateltavan isä(hahmot) ja miehenmallit?
  - b. Mitä arvoja miehisyyden ja isyyden suhteen välittyi; haluaako haastateltava välittää näitä eteenpäin?
  - c. Mistä mahdollisen tunnetun ja toteutetun isyyden väliset erot johtuvat, löytyykö odottamattomia yhtymäkohtia?
  - d. Onko haastateltavalla tarkkaa kuvaa oman miehisyytensä kehitymisestä
  - e. Ajatteliko haastateltava omaa isyyttään koskaan ennen sen konkretisoitumista
  - f. Poikkeavatko omat kasvatusmetodisi isäsi vastaavista, jos niin miten?
  - g. Hyvän isän ominaisuudet?
  - h. Miten mielestäsi pojasta tulee mies?

3. Isyys ja miehisyyden
  - a. Miten tieto omasta isyydestä vaikutti haastateltavaan?
  - b. Kuinka ympäristö, erityisesti miespuoliset tuttavat, reagoivat uutisiin?
  - c. Miten isyys (ja odotusaika) ovat vaikuttaneet haastateltaviin (perhe-elämä, sosiaalinen kanssakäynti, kuva omasta miehisyydestä?)?
  - d. Miten miehisyyden ja isyys haastateltavan mielestä kytkeytyvät toisiinsa (rinnakkaisia, toinen alisteinen tai kenties jopa kilpailevia käsitteitä)
  - e. Onko ympäristön suhtautuminen haastateltavaan muuttunut isäksi tulemisen jälkeen, jos niin miten ja aiheuttaako tämä paineita?
  - f. Vaikuttaako lapsen sukupuoli isyyteen?
  - g. Mitkä tahot tukevat haastateltavaa isyyden suhteen?
  - h. Onko haastateltava tutustunut isyyttä käsittelevään materiaaliin (esim. isyysoppaat) Oliko näistä apua. Miten haastateltava näihin suhtautuu?

4. Miehisyyden ja isyyden dilemmat
  - a. Miehisyyden kriisi on aina ajoittain esiin nostettu väite miehisyyden arvojen menetyksestä ja miehisyyden sukupuoli-identiteetin murenemisestä. Mitä haastateltava on mieltä kyseisestä? Onko totta Onko itse kohdannut? Miten tulisi suhtautua?
  - b. Onko isyys rajoittanut elämää jotenkin? Onko se tuonut jotain uutta tullessaan? Ovatko nämä kaksi puolta tasapainossa?
  - c. Mitä haasteita nyky maailma asettaa kasvatukselle?

- d. Näkeekö haastateltava, että isyys pitäisi sisällään feminiinisiä arvoja? Miten haastateltava suhtautuu miehiseen hoivaan?
- e. Miten miehisyyden pitäisi haastateltavasta kehittyä?
- f. Mikä on haastateltavan mielestä miehen rooli perheessä?

5. Isyyteen suhtautuminen sosiaali- ja terveysalalla

- a. Minkälaista tukea haastateltava on saanut ammattiosajien taholta? Miten häneen on suhtauduttu?
- b. Onko apu ollut riittävää? Ymmärretäänkö isää näissä ympäristöissä?
- c. Kaipaisiko isä itse lisää tukea ammattilaisten taholta
- d. Onko tuki tarpeeksi monipuolista? Kuinka paljon tuesta on kokemusta? Entä lähipiirillä?
- e. Miten yhteiskunta haastateltavan mielestä suhtautuu isyyteen?
- f. Miten suhtautumista miehisyyteen ja isyyteen tulisi muuttaa?
- g. Otetaanko isät haastateltavan mielestä äitien kanssa tasa-arvoisesti huomioon sosiaali- ja terveysalalla (+mediassa)?

Tuomas Ijäs
Herneenti 3
29250 Nakkila
050 9182991

TUTKIMUSLUPA-ANOMUS

1(1)

16.5.2014

Porin ensi- ja turvakotiyhdistys Ry
Puheenjohtaja
Raija Parkkali
Tiilimäentie 2
28500 Pori

Arvoisa Porin ensi- ja turvakotiyhdistys Ry:n johtokunta

Opiskelen Satakunnan Sosiaali- ja terveysalan yksikössä, suuntautuen päihde- ja mielentervystyöhön. Opintojeni viimeisenä vaiheena tehtävänäni on suorittaa opinnäytetyö. Oma työni, "Mies isänä, isä miehenä – Isyyden vaikutus miehisyyteen ja isyyden tuen tarve" käsittelee modernin isyyden ja miehisyyden kytköstä toisiinsa ja miesten kokemusta tuesta jota he saavat omaa isyyttään kohtaan niin lähiympäristön, kuin sosiaali- ja terveysalan kautta. Työni perustuu pitkälti teorialähteisiin ja haastateltavieni omiin näkemyksiin käsiteltävien teemojen osalta. Tarvistamani tutkimusteiedon hankin haastattelujen kautta. Tarkoitukseni on toteuttaa haastattelut Esikossa järjestettyihin isieniltoihin osallistuneille miehille. Haastateltavieni henkilöllisyys ei tule esiin lopullisessa työssäni ja.

Tavoitteenani on toteuttaa haastattelut touko-heinäkuu välisenä aikana. Haastattelut toteutetaan mahdollisuuksien mukaan haastateltavien omissa tiloissa, tai tarpeen vaatiessa Satakunnan Ammattiopiston tiloissa. Haastateltavat osallistuvat vapaaehtoisesti ja saadut tiedot käsitellään luottamuksellisesti. Haastatteluissani tulen ensisijaisesti käyttämään työvälineenä sanelulaitetta ja äänitteet tulen hävittämään heti työn valmistuttua.

Opinnäytetyöni ohjaajana toimii Anja Sirén (044 710 3456, anja.siren@samk.fi)

Pyydän mitä kunnioittavimmin lupaa tutkimuksen toteuttamiseen.

Ystävällisin terveisin

Tuomas Ijäs

Tuomas Ijäs

Sosionomiopiskelija

Tutkimuslupa myönnetty johtokunnan kokouksessa 14.5.2014

Raija Parkkali
puheenjohtaja

Anja Sirén
toiminnanjohtaja